…ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

…УРЯАД ҮНЭН

№ 196 (12100)
1969 оной
августын 22,
пятница

Сэн 2 мүнгэн

…Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…ЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ, ТАРЯА ХУРЯАЛГА— …НӨӨДЭРЭЙ ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

…ЯАРЛАН ХАДАНА

…оробон бороогой һүү… …дэрэй наранда оробо… …ба. Тэнгэриин сэлмэ… …э байһан Ториин сов… …отделениин комбай… …наг соогоо түрүүлэн …ряажа захалба. Эндэхи …гажэ тарлалангай 300 …жыһэн шэниисын һо… …за ута. Тиимэһээ энэ … аяарлан хуряаха …һэн.

… 18-ай үглөөгүүр ла… …нуудые урдаа шагта… …р «СК-4» комбайн …нда ороо. Талын эдэ «корабльнуудые» үнинэй комбайнернууд Георгий Филиппов, Георгий Петров гэгшэд жолоодобо.

— Ажалнай түрүүшын үдэрһөө эхилжэ урагшатайгаар ябуулагдана. Хоёр хоногой үнгэроөд байхада, хадаһан газарыень хэмжэжэ үзэхэдэмнай 32 гектар болоо. Хадалганшье эрхим шанартай,—гэжэ отделениин тракторна бригадые даагша Илья Петрович Головин хөөрэнэ.

А. ЕЛИСЕЕВ,
«Зэдын үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын 1-дэхи отделениин кукурузашан Василий Бальжирович Эрдынеев. Энэ жэлдэ кукурузын һайн ургаса абажа байна.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

Республикын колхоз, совхозуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хэр зэргэ ябуулагдажа байһан тухай

1969 оной августын 18-ай мэдээн:
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Һурилэгдэһэн үбһэн	Дарагдаһан силос	Бэлэдхэгдэһэн набшаһата тэжээл
Баргажанай	26	—	49
Бэшүүрэй	12	—	179
Зэдын	10	—	130
Яруунын	3	23	26
Баунтын	9	—	—
Загарайн	21	1	85
Захааминай	48	36	108
Кабанскын	41	20	—
Прибайкалиин	35	5	39
Хэжэнгын	8	0,4	73
Хяагтын	11	1	147
Мухар-Шэбэрэй	12	—	240
Сэлэнгын	15	0,3	145
Түнхэнэй	48	32	53
Ахын	37	—	—
Улаан-Үдын	20	0,1	269
Хориин	10	0,4	104
Хойто-Байгалай	50	—	—

Республикымнай колхоз, совхозууд үбһэ тэжээл шадаал һаа ехээр суглуулжа абаха гэжэ бүхы хүсэеэ элсүүлнэ. Сабшажа боломоор газарһаа һогооборишье ногоо үлөөнгүй абаха гээшэ тэжээлэй нөөсые ехэ болгохо гол шухала арга мүн. Зүгөөр хуряалгаа унжагайруулжа, ногооной шанар муудуулха ябадал тэжээлэй нөөсэдэ хохидол ушаруулха юм. Тиимэһээ үбһэ хуряалгые түргэдхэхэ гээшэ шухала хэрэг болоно.

Зарим ажахынууд үбһэ хуряалгые эхилһээр һараһаа үлүү боложо байнхай. Тиигэбэшье Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Зэдын колхоз, совхозууд үбһэ хуряалгые ехээр унжагайруулна гэжэ дээрэ толилогдоһон мэдээнһээ эли болоно. Энээнэй шалтагаан гэбэл, машина техникэ бүтээсэ багатайгаар хүдэлгэгдэнэ, ажалай эмхидхэл һула, мүн хүдэлмэриин саг хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй.

Эдэ үдэрнүүдтэ олон аймагуудта таряа хуряалга эхилжэ, үбһэ хуряалгатай зэргэшэбэ. Энэ ушар хүдөө ажахын органуудай, партийна организацинуудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ бүри орёо зорилго табиба. Хуряалгын хүдэлмэриие зүбөөр зохилдуулан ябуулха, тиихэдээ таряа хуряалга, мүн үбһэ хуряалга дээрэшье машина техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, ажалшадые олоорнь элсүүлжэ, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлхэһээ гадна, хуряалгын шанарта гол анхарал хандуулагдаха болоно. Энэл үедэ малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдахадаа, малайнгаа тамир дээшэлүүлхэ, таргалуулха, харша хорёонуудыень, дулаан байрануудые түхеэржэ, бэлэн болгохо тухай онсо анхарал хандуулха шухала. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хүдөөгэймнай ажалшадай үмэнэ харюусалгатай, орёо зорилго табигданхай. Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадабал, ган гасуур жэлэй хойшолонгые дабажа гарахамнай лабтай.

Толилогдоһон мэдээнһээ тобшолхэдо, зарим аймагуудай ажахынууд ургаса гараагүй гээд силос хэнэгүй. Энэ талаар арга боломжоёо гүйсэд элсүүлхэ шухала гэжэ һанагдана. Илангаяа мүнөө таряа, кукуруза хуряалгын үедэ энэ хүдэлмэриие үрэ ехэтэйгээр ябуулха хэрэгтэй. Теэдшье ондоо арга боломжонуудые бэдэрбэл, үлүү болохогүй.

Мүнөө набшаһата тэжээл бэлэдхэлгые үргэлжэлүүлхэһээ гадна, тэрэниие шанартайгаар хадагалха хэрэгтэ онсо анхарха болгодоно. Юуб гэхэдэ, энэ тэжээлые муугаар хадагалжа, гутаажа байһан тухай дохёонууд ороно. Энээниие малшад өөһэдөө, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд саг үргэлжын хиналта дороо абаха уялгатай. Мүн хиналтын бүлэгүүдые энэ хэрэгтэ хабаадуулха шухала.

Кабанскын, Түнхэнэй, Зэдын аймагуудай ажахынууд үбһэнэй гурил бэлэдхэхэ талаар нилээд амжалта туйлаа. Энэ дүршэл бүгэдэндэ үльгэр жэшээ болохо ба хаа хаанагүй энээниие хэхэ шухала.

Түргэнөөр, шанартайгаар! Энэ уряа үргэнөөр зэдэлжэ, хүдөө нютаг бүхэнэй ажалша зоной хүсэ шадал тэжээл бэлэдхэлгэдэ элсүүлгын нүхэсэл болог лэ.

…ЭЭЭ ХҮСЭЛДЭХЭ БЭЛЭДХЭЛ БЭ?

…үдэрнүүд хүрэтэр үшөөл …даа байһан таряан …хэн хоногой турша… …өө хубилгажа, шарлан …Тиигэхэдээ таряа ху… …рохо саг хүрэжэ ерэбэ. …й аймагай колхоз, сов… …таряа хуряалгын харюу… …хые ямар бэлэдхэл… …тажа байһыень манай …бригада хаража үзэбэ. … совхоз аймаг соогоо …хуряалгада хэрэгтэй бү… …эз заһабарилжа дүүр… …һо таряанай амбаар …үүдые хүрэхэ зэр… …һэн байба.

… хахадаар хүдэлмэ… …табигдажа, звено бү… …бэрилэгшэдтэ үгтэһэн, …нодо, ямар хүдэлмэри … гүйсэд заагдаһан бай…

…лэй оробо таряан …ар эдеэшхэнэй. Энээниие гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряахын тула жаткануудай мотовилануд тааруулагданхай. Мүн комбайнай хойно шагтагалжа, һолоомо суглуулха тэргэнүүд сүм заһабарилагданхай.

Гэбэшье эндэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри үшөөл унжагайрһаар. Ашаатай машина шэгнэхэ түсхай шэгнүүр, электромотор болон техническэ бусад хэрэгсэлнүүд һаял шалгагдажа байна.

Таряа хуряалгада бэлдэхэ талаар Саянай совхоз бирагүй байдалтай байба. 33 комбайнайнь табан заһабарилагдажа үшөө дүүрээдүй. Хартаабха хуряаха комбайнууд, рядково жаткануудые заһабарилга үшөө эхилээдүй. Комбайнай, тракторна агрегадуудта хүдэлхэ хүнүүд бүридхэгдөөдүй. Мүнөө дээрээ 3 шофер, 5 комбайнер, 5 туһалагша комбайнер, 22 тракторист дуталдана. Хүдэлмэриин түсэб үшөө табигдаагүй. Амбаар, ороо һоной тоог, овощехранилищи гэхэ мэтэ бэлэн бэшэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз таряа хуряалгада бэлэдхэлые баһал унжагайруулһаар. Хүдөө ажахын машинануудые заһабарилга тон муу. Энэ ажахын Шанаагай отделениин тракторна бригада колхозойнгоо бүхы таряанай хахадһаа ехэнхи хубиие хуряадаг юм. Эндэ гол түлэб шэниисэ таригданхай, һолоомониинь набтар. Тиимэһээ хуряажа абахань ехэ хүшэр байха. Ушар иимэһээ бэлэдхэлэй хүдэлмэри бүри һайнаар хэгдэхэ ёһотой байгаа бшуу.

Мүнөө заһабарилагдаха 10 комбайнһаа табаниинь лэ арай гэжэ бэлэн болонхой. Валерий Данжеевэй даажа абаһан «СК-3» комбайн задагай зайдан хэбтэнэ. Бадма Содномовой комбайн нёдондо намарайнгаа шабар шабхаһаа сэбэрлэгдээгүй, тэрэл зандаа хэбтэнэ. Хулсыгеров, Шалдушкеев гэгшэдэй комбайнуудта мүн лэ олон деталь дутуу.

Эдэ бүхы дутуу дунданууд тракторна бригадые даагша Раднаа Онхоновой өөрынгөө уялгада харюусалгагүйгөөр хандадаг байһыень гэршэлнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Шанаагай отделениин тоог дээрэ ороо һо таряа буулгажа абаха, сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэри һаял хэгдэжэ эхилэнхэй.

Дурсагдагша колхозой Шулуутын отделенидэ таряа хуряалгада бэлэдхэл бүришье һаа муу. Оройдоол гурбан комбайн заһабарилагдаха аад, нэгэндэньшье хүнэй гар үшөө хүрөөдүй. Таряанайнь тоог дээрэ энэ гэхэ юумэн хэгдээдүй, хуу баран эмхи гуримгүй хэбтүүлэгдэһээр. Колхозой главна инженер В. Р. Ангамаев энэ отделенидэ үзэгдэхэеэ болиһоор үнинэй..

Таряа хуряалгадаа «Маяк» колхоз тон муугаар бэлдэнэ. Шалгалтын үдэр энэ ажахыда заһабарилагдаха 12 комбайнуудһаа, миил 4-нь бэлэн болоһон, хоёр жаткын нэгэнииньшье бэлэн бэшэ байба. Таряа хадагалха амбаар, һолоомо суглуулха түхеэрэлгэнүүдшье бэлэн бэшэ. Колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй үнгэрһэн зунай үедэ таряа хуряалгадаа анхарал хандуулаагүйнь гайхалтай.

Түнхэнэй аймагта хуряагдаха таряан яһала ехэ. Саг орой болоо. Таряа хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриин аймагай зарим ажахынуудта иимэ ехээр унжагайраад байхада, зохихо хэмжээ дары абаха тон шухала.

«Буряад үнэн» болон **«Саян»** газетэнүүдэй шалгалтын бригадын гэшүүд:

Ш. БАЙМИНОВ,
Д. ЯНДАНОВ,
С. НИКОЛАЕВА.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА ҺАЙНААР ЭМХИДХЭХЭ

Таряа хуряаха, тэжээл бэлэдхэхэ, үбһэ хуряаха, силос дараха—иимэ шухала хүдэлмэринүүд мүнөө дээрэ дээрэһээ дабхасаад, зэргэшээд, ажахы бүхэн ехэ эмхитэйгээр ажаллаха ёһотой болоод байна. Энэ жэлэй онсо илгаань юуб гэхэдэ, ган гасуур боложо, үбһэ ногоонойшье, талха таряанайшье ургасын бирагүй байһаниинь мэдээжэ. Тиимэл хадань таряа хуряалга һайнаар эмхидхэхэ, богонихон болзор соо эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ, поли дээрэ нэгэшье колос үлөөхэгүй, таряагаа һолоомонойнь узуураар хадажа абаха зорилго механизатор бүхэнэй урда табигдана.

Таряа хуряалгын асуудалай яахадаа иимэ хурсаар табигдажа байһаниинь ойлгосотой. Үбһэ ногооной, таряа талханай ургасын муу байһан дээрэһээ олохон колхоз, совхозууд ондоо областьнуудта, республикаһаа газаа тээгүүр, холын нютагуудта ошожо, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, һолоомо худалдажа абаха баатай болобо. Энээнэй ехэл үнэтэй тэжээл болохонь лабтай. Теэд яахаб. Үнэтэйшье һаань, холоһоошье һаань, худалдажа абахаһаа ондоо арга байхагүй. Адууһа малаа гарзада оруулангүй, тобир тарганаар үбэлжүүлхэ, ондо оруулха гээшэ шухалын шухала зорилго болонхой.

Иимэ болоод байхадань, республикын ажахынууд өөһэдынгөө поли дээрэ ургаһан таряанай ороо һон бүхэниие, һолоомоной килограмм бүхэниие нарин нягтаар, гамтайгаар суглуулжа абаха болоно. Баян ургасатай жэлнүүдтэ Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, мүн бусад зарим аймагуудай олохон колхоз, совхозууд поли дээрэ һолоомоёо сомоожо огто абадаггүй, полиин захаар бага зэргээр суглуулжа хаяһан бэеэрээ, хабарынь галдажархидаг байгаа. Тэдэнэр нёдондонойнгоо һолоомо дууһан соможо абаһан байбал, ямар ехэ хур һолоомотой байха һэм. Саашадаа одоол һургаал абамаар, тобшолол хэмээр ушар энэ гээшэ. Өөһэдынгөө улаан гараар ургуулһан юумэндэ—һолоомоншье байг хамаагүй — иигэжэ хайрагамгүйгөөр хандаха гээшэ тон буруу байна.

Урда жэлнүүдэйнгээ дутуу дунданууды е, алдуу эндүүнүүдые дабтангүй, энэ жэлдэ таряа хуряалгада тон ехэ харюусалгатайгаар хандаха шухала. Түбхын түрүүндэ хуряалгын шанар тухай, монсогоршье ороо һо гээнгүй абаха тухай эрид хурсаар тэмдэглэгдэнэ. Ургаса хуряалгые саг соонь эхилхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Зэдын, Кабанскын, Хяагтын аймагуудай олохон ажахынууд таряа хуряалгаа саг соонь эмхитэйгээр эхилбэ. Жэшээлхэдэ, Ториин совхоздо 12 комбайн, 2 лафетнэ жатка таряа хуряажа захалаа. Таряанай ургаса набтар аад, механизаторнуудай ажаллахадань түбэгтэй байна. Ороо һо таряа гээнгүй, һайн шанартайгаар хуряажа абаха гээшэ гол түлэб комбайнерай шадабариһаа болохо байна. Хэрбээ жаткаяа дэн доогуур табижархёо һаань, ороо һо таряаниинь шорой шохойтой худхалдаад шанараа муудаха, харин гаргуу дээгүүр табижархёо һаань, набтар таряагаа хүсэдөөр хадажа абангүй, ороо һо таряа гээхэ болоно. Иимэ ушарта комбайнер бүхэнэй дүй дүршэл, онол арга, үүсхэл оролдолго ехэ үүргэ дүүргэхэ байна.

Зүгөөр зарим аймагуудай олохон ажахынууд таряа хуряалга эхилхээр үшөө бэлэн бэшэ байһаар. Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой 33 комбайнай 5-иинь заһабарилагдаадүй байна. Жатканүүдынь, хартаабха хуряаха комбайнуудынь ойроошье хүртөөгүй хэбтэнэ. Комбайн болон тракторай агрегадуудта хүдэлхэ хүнүүдшье хүсэд олдоодүй. Аяар 30 гаран механизаторнууд дутуу байһаар. Тэндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз баһал иимэрхүү байдалтай. Ороо һо таряанай эдеэшээд таряа хуряалгын түлэг тудажа ерээд байбашье һаань, ургаса хуряалгада үшөө хүсэд бэлэн болоодүй ажахынууд республикын бусадшье аймагуудта бии. Жэшээнь Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоз ехэ муу бэлэдхэлтэй байна. Колхозой олонхи тракторнууд, мүн бусад машина зэбсэгүүдынь огто заһабарилагдаадүй байһан зандаа. 23 тракторайнгаа миил 7—8-ень заһабариһан нэрэтэй байхадаа, «Коммунизм» колхозой хүтэлбэрилэгшэд юун гэжэ бодожо байдаг юм ааб?

Мүнөө жэлэй таряа хуряалгын хэзээ хэзээнэйхиһээ илангаяа ехэ онсо илгаатай, бэрхэшээлтэй байһан тухайнь дахин тэмдэглэмээр. Һүүлэй үедэ хура бороон элбэгжээд байна. Бэрхэшээл дээрэ бэрхэшээл нэмээжэ, энээнэй һаад татахань дамжаггүй. Хушалтатай һайн тоог, ороо һо таряа буулгажа абаха, хатааха, сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ ажахынуудта бэлэн байха зэргэтэй. Центнершье һолоомо поли дээрэнь үлөөхэгүйн тула комбайнай хойноһоо шагтагалжа һолоомо суглуулха тэргэ хэрэгтэй. Колхоз, совхоз бүхэндэ эдэ бүхы түхеэрэлгэнүүдэй бэлэн байха тухайнь ажахын хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд бодомжолхо, үшөө бэлэн болоодүй байгаа һаань, дары түргэн бэлдэхэ тухай бодото хэмжээнүүдые абаха зорилготой.

Таряа хуряалга эмхитэйгээр эхилээд, тон богонихон болзор соо, бишыханшье гээлтэ хоролтогүйгөөр, эрхим һайн шанартайгаар дүүргэхэ гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй дайшалхы зорилго мүн.

…ИТАРИЗМЫН БА ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГА УСАДХАХА

…СР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй …н хэрэгүүдэй комиссинууд ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договор һайшааба

… Верховно Соведэй Союзай … Национальностьнуудай Сове… …н хэрэгүүдэй комиссинуудай …седани Союзай Соведэй Гадаа… …дэй комиссиин түрүүлэгшэ …овай хүтэлбэри доро авгус… … Кремлиин Ехэ ордон соо бо… …оной июлиин 1-дэ Москва, … ба Лондондо Советскэ пра… … үмэнһөө гар табигдаһан, … тараахагүй тухай догово… … баталха тухай СССР-эй …Соведэй Президиумэй үзэмжэ… … Министрнүүдэй Соведээр …дурадхал зүбшэн хэлсэгдээ.

… Гадаадын хэрэгүүдэй ми… …А. Громыко энэ асуудалаар …бо.

…һүүлээр комиссинуудай гэ… … зэбсэг тараахагүй тухай до… … баталха тушаа СССР-эй …дэй Соведэй дурадхалые … захалаа. «Правда» газе… … редактор М. В. Зимянин, …СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. А. Соболь, Латвиин КП-гэй Ригын горкомой нэгэдэхи секретарь А. К. Затманис, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай секретарь В. Ф. Мицкевич, С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Ураалай политехническэ институдай кафедрые даагша З. В. Пушкарева, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Физикын институдай директор Л. В. Киренский гэгшэд үгэ хэлээ.

Удаа тээнь СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ М. А. Суслов үгэ хэлэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорые хамтынгаа заседани дээрэ нэгэн һаналтайгаар һайшааба. Тиихэдээ энэ договор аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, ядерна дайнай үүдхэгдэхэ аюулые бага болгохо зорилгодо бүрин харюусаха байха гэжэ онсолон тэмдэглээ. Шадаал һаа олон оронуудай, ядерна зэбсэг бии болгохо аргатай оронуудай энэ договорто хабаадахань тон шухала байна гэжэ комиссинууд тэмдэглэбэ.

Түрүүлэгшэ М. А. Суслов дэлхэйн термоядерна дай зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ тус договорой шухала удха шанартай байһые тусхайлан дурдаад, СССР-эй Верховно Соведэй хоёр палатын комиссинуудай бүхы гэшүүдэй нэгэ һаналтай байһаниинь Советскэ Союзай Коммунис партиин ба правительствын сэхэ шууд баримталан бэелүүлдэг, эб найрамдалта ленинскэ политикые бүхы арад зоной һайшаадаг байһанай үшөө нэгэ гэршэ болоно гэжэ тэмдэглэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай Гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договор эсэслэн баталхыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиумда һанамжалан дурадхаа. (ТАСС).

…ҮҮ АРАДУУДАЙ ДАЙШАЛХЫ ХАНИ БАРИСААН

…А. (ТАСС). Халхын-Гол мүрэнэй оршондо МНР-эй газар дайда ху… …кухайгаар халдан ороһон япон булимтарагшадые Советскэ Союзай, … Арадай Республикын сэрэгүүд гушан жэлэй урда тээ бута зада сохи…

…шарта ойдо зорюулагдаһан, Москвагай олониитын түлөөлэгшэдэй суг… … Армиин Түбэй байшангай Улаан тугта зал соо болобо.

…тулалдаанда хабаадаһан, Сүхэ-Баатарай орденто, Советскэ Союзай Ге… … генерал А. Л. Гетман Халхын-Гол шадар илалтын туйлагдаһаар 30 …тай элидхэл хэбэ.

Барилгын үйлэдбэри хадаа гэр байшангууд ба түхеэрэлгэнүүдые хабсаргалгын үргэлжэ дээрээ оньһожоруулагдаһан үйлэдбэри болохо ёһотой гэжэ КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдээр тодорхойлогдонхой юм. Союзай Соведэй СССР-эй Верховно Соведэй Барилгын, барилгын материалнуудай комисси техническэ дэбжэлтые онсо шухала удха шанартайда тоолон, барилга-хабсаралгын хүдэлмэри үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулгын, автомадаар зэбсэглэлгын хэм хэмжээе улам дээшэлүүлхэ, барилгын машинануудые бүри ехэ ашаг үрэтэйгээр хэрэглэхэ асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Бүлэг депутадууд—комиссиин гэшүүд энэ зүбшэн хэлсэлгэдэ бэлдэхэдээ, Украинын, Казахай, Узбегэй, Молдавиин

БАРИЛГАШАДЫЕ ШЭНЭ ТЕХНИКЭЭР ХАНГАХА

ССР-нүүдэй, РСФСР-эй Липецкэ ба Эрхүүгэй областьнуудай барилгын хүдэлмэриин хэр оньһожоруулагданхай байһые шэнжэлэн танилсаа.

Комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев августын 20-до Кремль дотор энэ заседаниие нээгээ.

Һүүлэй үедэ парти, правительствын зүгһөө хэмжээнүүдые абаһанайнь ашаар капитальна барилгын материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ хэрэгтэ амжалта туйлагдаһан байна гэжэ элидхэлшэ—комиссиин бэлэдхэлэй бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ, депутат Н. В. Банников, үгэ хэлэһэн нүхэд тэмдэглээ. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл соо газарай хүдэлмэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулгын хэмжээн 47 процентээр, бетон шудхаха хүдэлмэри 12 процентээр нэмэһэн байна.

Автоматизациин хэрэгсэлнүүдые ашаглажа эхилһэн ушар барилгын хэрэгтэ улам ехэ удха шанартай боложо байнхай. Автомадаар зэбсэглэгдэмэл заводууд ба түхеэрэлгэнүүдтэ бетон ба раствор буйлуулагдана.

Гэхэ зуура, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулгын хэм хэмжээн олон ушарта дутамаг байһаар. Тогтоогдомол даабаринуудһаа ажалай бүтээсын ургалтынь гээгдэжэ байһан ушар гол түлэб энээгээр лэ тайлбарилагдана гэжэ депутадууд тэмдэглэбэ.

Элдэб зэр зэмсэгүүдээр, бусад хэрэгсэлнүүдээр барилгашадай хүсэд хангагдадаггүй байһан ушар ажалай бүтээсын ургалтада һаад хэнэ. Зэр зэмсэгүүдэй, бусад хэрэгсэлнүүдэй шанар муу гэһэн олон гомдол ороно. Барилгын, транспортна машинануудай запчастьнууд дуталдана.

Техникын ашаглагдаса һайжаруулха, барилгын эмхинүүдэй заһабарилга-ашаглалга хэдэг баазын хүсэ улам ехэ болгохо шухала байһанда барилгын министерствэнүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал хандуулагдаа. Барилгын ба харгын машина бүтээдэг предприятинуудай, тусхайлан хэлэбэл, Конаково, Резекне городуудтахи барилга хабсаралгын зэр зэмсэг бүтээн гаргадаг заводуудай, Донецкдэхи экскаваторай заводой үйлэдбэриин даалгабаринуудые дүүргүүлхэ зорилготой хэмжээ абахыень дурадхагдаа.

Барилгын машинануудые үрэ ехэтэйгээр ашаглалга промышленностьда — тиимэ машинануудай шанар, бата бэхи байлгые улам һайжаруулха зорилготой мүрысөөнэй дүн согсолхо гүрим зохёохыень ВЦСПС-тэ, СССР-эй министерствэнүүд ба албан зургаануудта һанамжалан дурадхагдаа.

Тус комисси СССР-эй Госпланда, СССР-эй Госстройдо, СССР-эй Госбанкда мүн лэ дурадхагдаха хэдэ хэдэн һанамжануудые баталаа. Эдэнь бэелүүлэгдэхэдээ, барилгын үйлэдбэридэхи техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэдэ туһалха байна. (ТАСС).

БҮХЭСОЮЗНА ТҮРҮҮШЫН КОНКУРС

Үнеэдые машинаар һаалга улам үргэдхэн дэлгэрүүлхэ зорилготой бүхэсоюзна конкурс августын 20-до СССР-эй ВДНХ-гай дэргэдэ нээгдээ. Һүүлиин түрүүшүүл энэ мэргэжэлэй дээдэ зэргэдэ—ороной чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэхын тула анха түрүүшынхеэ Москвада суглараба. Эндэ ерэһэн гушантүрүүшүүл зональна гү, али республиканска конкурснуудай үедэ илажа гараһан байна.

Машинаар үнеэ һаалгын мастернууд ба айлшадые СССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо П. И. Морозов амаршалаа.

Эрхимэй эрхимүүд августын 22-то бүхэсоюзна мүрысөөнүүдэй түгэсхэлдэ хабаадаха юм. Машинаар үнеэ һаалгаар ороной түрүүшын чемпион энэ үдэр тодорхойлогдохо (ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУД ҮБЪЭ ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ

Малай үбэлжэлгэ даншье һайнаар үнгэрөөгүй. **Нёдондо «Коммунизм» колхозой адууһа** малынь тэжээлээр дуталдажа, **туража**, зүдэржэ ондо **орооһон, ашаг шэмээ алдаһан байгаа. Теэд зунай** халуун... **Июль һара үнгэртэр** бороо хурагүй байжа, бэлшээриин ногоон таһа гандашаһан. Гансахан хада уулын ногооной гараса муу байгаа бэшэ, харин хабар эртэ уһалагдаһан бэлшээридэшье ногоон муугаар ургаа. Теэд үбһэ ногооной гандажа байхада, хаанаһаа һүн ехээр һаагдахаб! Һаалишад зунай һарануудта үнеэн бүриһөө **1100 килограмм** һү һааха гэһэн уялга абаад, «хайшан гэжэ бэелүүлхэбибди» гэһэн һанал бодолдо абтаһаншье байна.

Хэнэйшье бодолдо оромоор хэрэг бэшэ аал? Ильичэй алдарта ойе угтажа байхадаа, Кокориной отделениин малшад жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2 мянган килограмм һү һааха, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха гэһэн харюусалгатай зорилго табиһан байна. Мүнөө жэлдэ сагай уларилай хэды муугааршье нүлөөлөө һаань, колхознигууд ехэтэ оролдоо. Отделениинхид зургаан һарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргэбэ. Һаамхай үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл горитой үгтэжэ, һү һаалинь элбэгжэһэн байгаа. Гэбэшье, һаалишад, мал адуулагшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ коммунистнууд ехэхэн нүлөө үзүүлбэ. Отара, фермэнүүдээр ябахада, тэдэнэр лэ мүрысөөнэй гүрим ойлгуулжа, тодорхой зорилгонуудые табидаг байгаа.

Саг ошожол байба. Үбһэ хуряалгын хаһа ороо. Энэ жэлдэ эгээл һайнаар уһалагдаһан сабшалангай ургасые, тухайлхада, нёдондонойхиин хахадтаншье хүрөөгүй. Нилээд ехэ газарынь гарааршье сабшагдахагүй байшоо. Имэ байдалай тудаад байхада, отделениин партийна организацида суглаан болоожо, мүнөө жэлдэ гар хажууршадые олоор табиха, шугы бургааһан соогуур, жалга жаамын ногоое дууһан сабшажа, малда тэжээл бэлэдхэхэ гэлсэгдээ һэн. Үбһэшэдэй бригадануудай ажалые коммунистнууд өөһэдөө эмхидхэлсэһэн, ажалдаа жэшээ харуулһан байна.

...Бидэнэр коммунист Николай Дёминой хүтэлдэг бригадын хүдэлмэритэй танилсаһан байгаабди. Ажалай дүнгүүдэй согсологдоходо, тус бригада мүрысөөндэ шалгарһан байгаа. Колхозой парткомой секретарь нүхэр Г. Э. Санжиев энэ бригадые амжалтаарнь амаршалаад, иигэжэ хөөрэнэ: «Коммунист Дёминой бригада 845 центнер һайн шанартай үбһэ һүрилжэ абаа. Мүрысэжэ ябаһан Гунсы Цыреторовэй бригадые ахижа гараа». Редколлегиин бюллетеньтэй танилсахада, эхин мүрнүүдтэнь: «Н. Я. Дёминой бригадаһаа жэшээ абагты!» гэһэн гаршаг харагдана. Түрүү ябаһан энэ бригадада колхозой правлени, партийна комитедэй дамжуулгын улаан туг барюулха гэһэн мэдээсэл толилогдоһон байба.

Үбһэ хуряалга дээрэ түрүү ябаһан энэ бригада хайшан гээд ажалаараа суурхааб? Али участогайнь сабшаланда ногоон ехээр ургаа гү? Тиигэжэ һаналтагүй, үбһэнэйнь ургаса зааханшье илгаагүй. Харин колхозой парткомой секретарь Санжиев маанадта ойлгуулхадаа, тус бригадада эмхидхэгдэһэн партийна бүлэгэй ехэ ажал хэжэ байһан тухай хөөрөө һэн. Үбһэ хуряалгын хаһада коммунистнуудай хүдэлдэг газарта партийна бүлэг байгуулхада, ажалай эмхидхэл һайжараа. Социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, тэрээндэ хүн бүхэн эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһон байна.

Нүхэр Дёминой бригадада табан коммунист ажалладаг. Партийна комитет тэндэ партийна бүлэг бии болгоходоо, арба гаран жэлдэ партиин зэргэдэ ябаһан, эдэбхи үүсхэлтэй коммунист нүхэр М. В. Кокоринние бүлэгые даагшаар томилһон байгаа. Тэрэ артелиингээ ажалда ходоод түрүү ябадаг, найдамтай хүн байхаһаа гадна, зонойнгоо дунда хүндэтэй болоһон, коммунистын нэрэ зэргые арюунаар сахижа ябадаг хүн байгаа. Имэл хадань нүхэр Кокоринние суглаа хүдэлдэг коммунистнуудынь партийна бүлэгэй ударидагшаар нэгэн һаналтайгаар һунгаһан байна.

Бригада, дээрээ партийна хүдэлмэри ябуулхадаа, коммунист нүхэр Кокорин анха түрүүн бригадиртаа зүбшэжэ, бүлэгэйнгөө коммунистнуудай хүсые зүбөөр хубааарилһан, тэдээндэ харюусалгатай хүдэлмэри даалгаһан юм. Жэшээлхэдэ, партиин гэшүүн Михаил Иванович Кокориндо тракторна косилкын агрегат даалгагдаа. Энэ нүхэр хажуудаа хоёр залуу **машинистнуудтай хүдэлөөд, ажалаа бүтээсэтэйгээр эмхидхэ**һэн. Коммунист Иннокентий Егорович Жарков гурбан косилкаһаа бүридэһэн агрегат даажа абаад, ажалай жэшээ харуулһан байна. Бүлэгэй үшөө нэгэ коммунист Иннокентий Харлампьевич Кокорин механизатор, оньһон аргаар үбһэ һүрилэлсэһэн байха юм. Коммунист бүхэн шухала участогуудта даалгабаритай, гансахан өөрынгөө ажалые хараад ябаа бэшэ, мүн нүхэдтөө даабари үгэжэ, хэрэгтэй сагтань туһа хүргэлсэжэ байһан. Мүн партийна бүлэгэй зүгһөө тэдэнэр ондооошье даалгабари дүүргэжэ ябаа. Коммунист Иннокентий Егорович Кокорин косилкануудай агрегадые даажа байхынгаа хажуугаар сүлөөтэй сагтаа гар хажууршадта ошожо, шанарыень шалгадаг байба.

— Коммунист Иннокентий Егоровичой шалгажа байһан участогто муу шанартайгаар сабшагдажа байһан ушар нэгэтэшье гараагүй, — гэжэ парткомой секретарь нүхэр Санжиев хөөрэнэ.

Мүн коммунист Иннокентий Харлампьевич Кокорин үбһэ тармалга, һүрилэлгые хинан шалгаха гэһэн партийна даабариа һайнаар дүүргэһэн байха юм. Үбһэ хуряалга дээрэ коммунистнуудай хёрхо нюдэн, тэдэнэй оролдосотой ажал бригададань ехэ туһа хүргөө. Нүхэр Дёминой хүтэлдэг бригадын партийна бүлэгэй һайнаар ажаллаһан дээрэһээ колхозойнгоо бэшэ бригадануудай дунда суурхаһан байна.

Партийна бүлэг олон янзын асуудалда анхардаг. Ажалай сагые ашагтайгаар хэрэглэхэ, техникые бүтээсэтэйгээр ашаглаха, ажалай журам наринаар сахиха асуудалнууд хүдэлмэриин хаһада үдэр бүри зүбшэгдэжэ, шухала хэмжээнүүд хараалагдаа. Үбһэ хуряалгын үедэ зарим дутагдалнуудай ушархада, бригадын гэшүүд өөһэдынгөө аргаар тэдэнээ усадхажа, ажалаа һаадгүйгөөр эмхидхэжэ байгаа юм. Нэгэтэ сенокосилкын рама эбдэрээ һэн. Тэрэниень заһабарилхада нилээд саг һалаха байба. Харин үнинэй механизатор Иннокентий Егорович Жарков бэрхэ дархан байжа, тэрэ косилкые колхозой мастерскойдо абаашангүй, байра дээрэнь заһажархёо һэн. Бригадын ажалые бүтээсэтэйгээр эмхидхэхэ хэрэгтэ коммунистнууд өөһэдынгөө жэшээе харуулна бшуу.

Мүн үдэрэй сайлалганда угаа ехэ саг гаража, ажалда һаалта болодог байхадань партийна бүлэг энээндэ хамааралсажа, үбһэ хуряалгада ябагшадта эдеэ хоолыень сабшалан дээрэнь асаруулдаг болгоо. Эдэ бүгэдын ашаар колхознигууд ажалаа бүтээсэтэйгээр эмхидхэнэ, эбтэй эетэйгээр хүдэлнэ. Бригадын зон сомоо табижа эхилбэл, тэрэнээ ямаршье сагта, үдэшэ орой болоһоншье хойно дутуугаар бороодо сохюулхагүйн тулада һайса нюруулаад орхидог, ажалаа дүүргэлгүйдөө гэртээ бусадаггүй байгаа юм.

Партийна бүлэг гэшүүдэй хүдэлмэриее зүбөөр эмхидхэжэ шадабал, бригадын бүхы ажалые урагшань татана. Тэндэ гансахан ажалай бүтээсэ дээшэлнэ бэшэ, мүн политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Нүхэр Кокориной хүтэлдэг партийна бүлэг түсэб соогоо хэдэн лекци хараалһан, политическэ мэдээсэлнүүдые хододоо үнгэргэдэг болоһон байгаа. Нютагай дунда һургуулиин багша нүхэр Ф. И. Башинов уласхоорондын байдал тухай лекци уншаа. Парткомой политинформатор нүхэр Д. Я. Шабаев үбһэшэдтэ һониниие дуулгажа байгаа. Колхозой соёлой байшангай директор нүхэр Ц. Дашицыренов хэдэ дахин хөөрэлдөө үнгэргөө.

Мэнэ һаяхан үбһэшэдэй ажалай дүнгүүдэй колхоздо дахин согсохогдоходо, нүхэр Дёминой бригада баһал түрүү гараһан байба. Бригадань колхозойнгоо дамжуулгын улаан тугые алдангүйгөөр барижа ябана. Энэ амжалта түйлаха хэрэгтэнь Михаил Викторович Кокориной даадаг партийна бүлэг ехэ оролдолго гаргана гэжэ һанахаар даа.

А. АНДОХИНОВ.

Улаан-Үдын аймаг.

Ута сагаан гэрэй газаа «молоко» гэһэн бэшэгтэй автомашинанууд үдэр бүри олоороо һүндэлдэг. Энэмнай Прибайкалиин аймагай түб—Турунтаево тосхоной тоһоной завод гээшэ.

Тоһоной заводой коллектив В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха гэһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, хүдэлмэреэ урагшатайгаар ябуулна. Тус заводто үдэртөө 12 тонно шахуу һүн тушаагдадаг.

Заводой хүдэлмэришэд тушаан абтаһан һүөөр тоһо гаргадаг, кефир, зөөхэй, творог хэдэг юм. Үнгэрһэн хахад жэлэй туршада эдэнэр сагаан эдеэнэй зүйлнүүдые бүйлүүлан гаргаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Энэ үедэ 211 центнер дабһалһан тоһо гүрэндэ тушааба.

Жэлэй туршада 245 мянган түхэригэй продукци гаргаха байбал, үнгэрһэн хахад жэлэй туршада энэнь 125 мянган түхэригтэ хүрөө.

Зураг дээрэ: 1. Лабораторидо 14 жэл хүдэлжэ байһан Елена Балаганская. 2. Мастерай туһалагшаар 13 жэл ажаллажа байһан Любовь Чучулина.

К. ГАБАЕВ.
Авторай фото.

ААДАРАЙ ҺҮҮЛЭЭР...

Репортаж

Залинта аадар Элигшэнэй үргэн нэлэнхы тала дайдаар ойро зуура шааяад, шобхо үндэр Икат уулын оройнуудаар уһа адхаһаар баруулба. Һая нааша хура бороогой шиниг нойто үзөөгүй энэ тала тунгалаг сэбэр агаараар амилжа, сэхмэг шарайгаар хүхэрэн харагдана. Набһа ногооной хангалтама һайхан үнэрөөр анхилһан энэ дайдын урда захада оршодог хонишодой үбэлжөөнэй байраһаа хоёр морин косилка һубарилдан гаража, зүүн урагшаа нэмжыһэн Гүнзэнэй буусын сабшалан тээшэ шэглэн саашалбад. Косилкын таршаганаһан шэнгэхэн абяанһаа ямар бэ даа, жэгтэй тиимэ мэдэрэл түрөөд, нажарай намжаа сагай нуга талын шүүдэртэй тунга ногоон соо наранай түрүүшын элшэнүүдые угтадаг үе һанаанда эжэлүүдгүй ороодхино.

Түрүүлэн ябаһан Дондоб Лыгденов боожоёо татажа, зэргэшээ моридоо хойноһоонь залан ябаһан Цырен хүбүүндээ эрьен:

— Зай, үсэгэлдэрэйнгөө үлөөдэһэ ошожо сабшаарай. Би тэрүү тэрэ Элдинэй саагуур шэнэ тойролго эхилхэмни. Юрэдөө һайнаар хаража ябаарай, дошо болдогто шатуунаа бү һалгаарай, —гээд, өөрөө аалихан дугшуулһаар холодобо.

Дондоб Лыгденов энэ сабшалангай эзэн—луговод юм. Тиимэһээ зун бүри үбһэ хуряалгын үедэ косилкашанаар ажалладаг. Харин тэрэнэй ехэ хүбүүн Цырен гурбадахи нажараа косилкада һууна.

Хоёр зээрдэ моридые хүллэһэн Дондобой косилкын хурса шүдэнүүд үдхэн ногоон руу шургажа, хангалтама ногоон дэбисхэртэй харгы гаргаһаар нэгэ жэгдэхэнээр таршаганан саашалба...

Эдэнһээ тээ наанахана һаглайлдан ургаһан һөөг бургааһадай захаар гар хажууршадай сабшаһан мүрнүүд бии болонхой, сэл хүхэхэн баалнууд жэрылдэнэ. Аадарай һүүлээрхи шанга наранай элшэ доро бүлэг гар хажууршад туха сүлөөгүй сабшанад. Морин тармуурта һууха ерэһэн Ширетэр үбгэжөөл хэдэн залуу хүбүүдые дахуулангхай, хойноо үргэн мүрнүүдые үлөөн, урагшаа аалихан дабшана.

Элигшэнэй сабшалан дээрэхи үбһэ хуряалга оройдоол хоёрдохи үдэрөө ябажа байнхай. Эндэ Аргатын совхозой нэгэдэхи отделениин хонишодой бригадынхид ерэхэ үбэлэйнгөө үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ эхилбэ гээшэ.

— Бидэ үбһэндөө ороһоор униннэйбди, —гээд, эндэхи үбһэшэдэй звеное хүтэлбэрилэгшэ Владимир Дондупов хөөрэнэ.— **Мүнөө жэл** хура бороогүй, ган гасуур байжа сабшаламнай урданайхида орходоо муугаар ургаа. Тиимэһээнь бидэ үшөө ургахыень хүлеэн татажа сабшаабди. Энээнһээ урид хоёрдохи отделенидэ хүдэлөөбди. Үшарынь хадаа энэ **отделениин сабшалангынь намаг газарта оршодог**. Хэрбээ намартаа хура бороогой ехээр ороо һаа, хуряагдангүй уһанда абташахадаа болохо бшуу. Эндээ тиимэшье үни ажаллахагүй хабди. Мүнөө заримамнай набшаһата тэжээл бэлэдхэхээ гаранхай. Иигээд байхадаа бидэ набшаһата тэжээл үбһэн хоёроо нэгэ доро бэлэдхэхээр хараалнабди, —гэжэ тэрэ нэмэжэ хэлээ һэн.

Звеньеводой хөөрөөнһөө мэдэхэдэ, эндэхид үбһэ хуряалгадаа эртээнһээ һанаагаа табижа, богонихон болзор соо дүүргэхэ талаар бүхы арга боломжонуудаа бодомжолһониинь эли болоно. Энэ звеногойхид абаһаар үертэ абтадаг газарнуудаа сабшана.

— Сабшаһан үбһөө гээнгүй һайн шанартайгаар хуряажа абахын тула нилээд оролдонобди. Тиихэдээ нэн түрүүн үбһэ ногоогоор һайн газарнуудые, шэбхэжэһэн буусануудаа шэлэн сабшахамнай. Һүүлдэнь добо газараа сабшахабди, —гээд, Дондупов мэдүүлнэ.

...Нажарай шаргал наран хадын саагуур аалихан шургажа, Элигшэнэй энэ талада үдэшын һэрюухэн һэбшээн баруун хойноһоо аалихан бууба. Эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор косилка зүдхэжэ нилээд хүлэрһэн морид бэлшээридэ табигдаба. Харин тэдэнэй эзэд үглөөгүүр эргэлэн, шүүдэрэй хатаагүйдэ ажалдаа гараха̄р зэһэжэ, тус тустаа хажуурнуудаа дабтажа хурсалханад...

Урда талынгаа сабшаланда түрүүлэн ороһон энэ звеногойхидой хэхэ ажалынь нилээд ехэ. Тэдэнэр Элигшэнэйнгээ зуу гаран гектарай ногоо сабшаад, үшөө Саһандайн сабшалангай 50 гектар талмайе хуряажа һүрилхэ.

— Мүнөө жэл совхозоймнай сабшалан дээрэһээ ниитымнай малда хүсэд хүрэхөөр үбһэн абтаха гэжэ сэхэ мэдүүлхэ аргагүйшье һаа, үбһэ хуряалгамнай эхитэйгээр ябажа байнхай. Һүүлшын мэдээнэй ёһоор, совхоз доторнай хамтадаа 9.300 центнер үбһэн һайн шанартайгаар хуряагдаа. Тиихэдэ намаата тэжээл 1000 гаран центнертэ хүргэгдэнхэй. Энэ ажалнай мүнөө түлэг дундаа ябажа байна, —гээд совхозой парткомой секретарь Бадма Цыбенович Лыгденов бусаха дээрэмнай хөөрөө бэлэй.

В. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

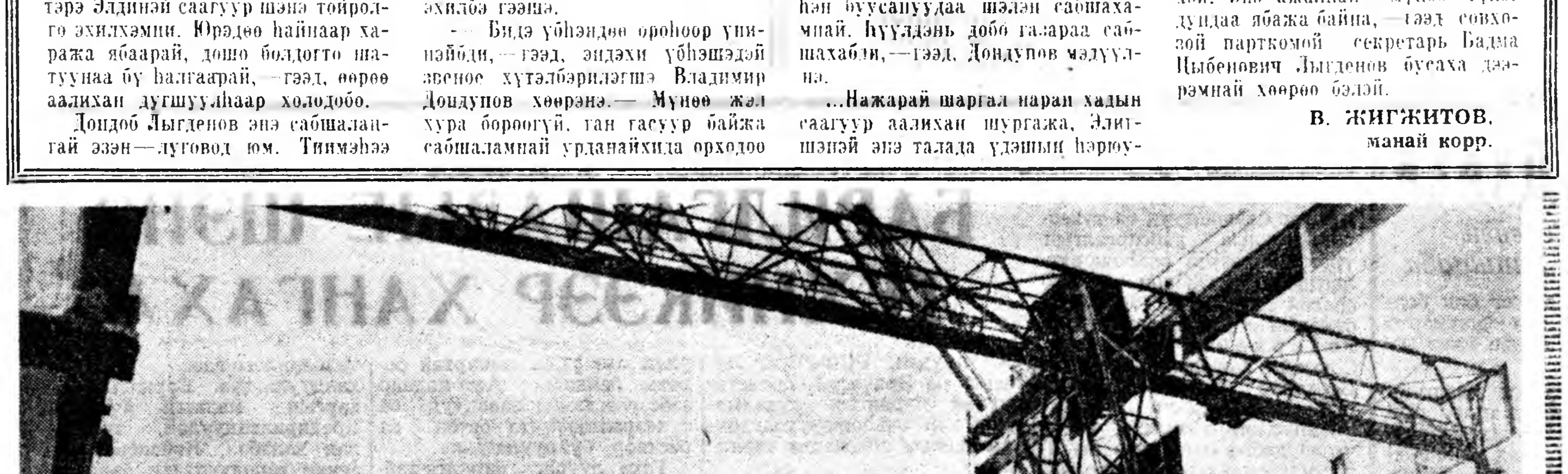

Киев шадар бодхоогдожо байгаа Трипольско ГРЭС-эй түрүүшын блок һаяар ашаглалгада тушаагдахань. Тэрэнь 300 мянган киловатт часай хүсэтэй байха юм. ГРЭС-эй барилга дээрэ В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэхэй. Тэндэ залуушуул ажалай жэшээ харуулна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ГРЭС-эй барилга дээрэ. ТАСС-ай фотохроника

МАНИДАРИИН ЖАРГА...

ОЧЕРК

Энэ хүн хүрилжэ шарлашаһан хүдэр шэгтэй. Үдхэн хара нидхэнүүдынь агаарта элиһэн шубуунай далинууд шэнги. Үндэр хамар доронь зурууд шэнгэхэн һахал. Тэрэ шэг шарайнь мүхэшэгүй зоригой тэмдэг оруулдаг. Нюдэдүүдынь хододоол галтай, холые шэртэн байдаг. Үндэр хадын һүүдэртэ үлэһэн хабарай боро саһан шэнги һаншагуудынь бууралтажа байнхай.

Уулзаха бүхэндөө ямар нэгэн араб үгсаатаниие һанаандаа оруулдагшаб. Зүгөөр энэмнай Асуанай плотина барилсажа байһан египет барилгашан бэшэ, газараа элдэжэ ябаһан Иорданиин таряашаншье бэшэ, харин элдин дайдадаа хони малаа үсхэжэ ябаһан эгээлэй буряад.

Манидари Мангалаев наһаар залуу. Һаял гуша гаража ябана. Тиибэшье аймаг соогоо нилээдгүй мэдээжэ болонхой. Хара багаһаа хойшо хамтын ажалда эсэшэ сусашагүйгөөр ябана. Арба найматайдаа эсэгынгээ замаар тракторай жолоо барин, ажалай харгыда гараһан. Мүнөө «Октябриин 50 жэл» совхозой нэгэдэхи отделенидэ (Ород тосхондо) ахалагша хонишоноор хүдэлнэ. Илангаа энэ ажал дээрээ ехэ амжалта түйлаа. Жэлһээ жэлдэ түл һайнаар абажа, ноохо ехээр хайшална.

Шивэриин янгинама хүйтэн, һалхитай үдэр һэн. Аршаанай адагтахи Манидаританай шэнэ байра дээгүүр сагаан жабар тооһоржо байба. Манидариин нүхэр Роза хүһамаг соогоо хонидоо эдеэлүүлжэ тухагүй. Хорёо соогуур һайхан үбһэ, һоломо мэтын ехээр обоолоотой байхые харахадаа, үнгэрөөшэ зун эдээнтэй үбһэ хуряалга дээрэ уулзаһанаа һанаандаа оруулжа ябабаб. Өөрөө звено эрхилээд ябажа байгаа агша һэн. Хожомынь 122 га сабшалан дээрэһээ 1000 центнер үбһэ соможо абаа гэжэ дуулдаа бэлэй.

Хурьгадай хашаа соо ороходомнай Манидари хаамжа заһажа байһанаа орхёод, угтажа ерээ.

— Түл гэмгүй абтажа байна. Хонид яһала дэлэнтэй. Гурбан хүн хүдэлнэбди. Хүндэхэн ааб даа. Тиимэшье һаань, хурьга анюулхагүй һанаатай оролдонобди,—гээд, урматай хөөрэжэ байһан юм.

Газаашаа гарахадамнай үдэ болохо тээшэе, үүлэнэй забһарай наранай элшэ туяарбашье, аргагүй жабартай байба.

— Һүрхэй хүйтэн болоожо байна даа. Шэнэ байра гэнэтэй, хони хурьгадынай хүйтэ абагшаб гэжэл айнабди. Бэшэшье айха юумэмнай үгы,— гээд, ябаха дээрэмнай хэлэбэ.

Би тиихэдэ юундэшьеб, эдээниие амжалта заабол түйлаха ёһотой гээд һанаа һэм. Тэрэмни зүб болошоо. Роза Манидари хоёр энэ жэлдэ 419 хонидһоо 425 хурьга абажа, мүнөө ногооной нюруу дээрэ гарганхай.

Июниин эхеэр Манидаритан зуһаландаа бууһаар хоёрхон хоноод байба. Үдэшэлэн өөрөө хонидоо туугаад, аалихан хүрэжэ ерэбэ. Харин Розынгоо угтажа ошоходо, ехэл сухалтай:

— Бэлшээри даншье һаа тулюур. Хонид хооһон зандаа. Зунай һарын гараад байхада ямар гэжэ һананаш? —гээд, нүхэр тээшээ эгсэ хараба.

— Үгы теэд намайе яаха һэн гээ хүмши? Бэлшээриин муу байхада би гэмтэй хүн гүб?—гээд, Роза мүхөөгөө үгтэбэгүй.

— Би шамайе гэмнэнэгүйб. Һанаанайнгаа дутуу хада үгэ залгана гээшэ аабзаб. Юрдөө мини байжа бүтэхөө болёо, — гээд хүһамагайнгаа үүдэ хаажа байхадаа тэрэ хамар доро гүбэрбэ.

Хэды хоноһон хойно нэгэ үглөөгүүр эртэ зүүн тээһээ «ГАЗ-69» түхэлэй хүнгэн автомашина гүйлгэжэ ерээд, досооһоонь отделениие эрхилэгшэ Нимаев бууба.

— Зай хэр түбхинэжэ байнат? Хониднай садана гээшэ гү,—гэбэ.

— «Һайн хүн һанаагаар» гээшэдэл, яагаа бэрхэ ерэбэт. Хүлеэжэ байгаа һэм. Бэлшээри угаа муу. Гайхаһандаа уржадэр Улаан Хужараар ябажа ерээб. Ойн соорхойдо ногоон ехэл һайн байна. Тэндэ байра түхеэржэ үгэгты,— гээд, Манидари сэхэ хандаба.

Гэнтэ иимэ асуудалда харюу үгэхэ болоһондоо бахардан, Дагба Нимаевич нэгэ хэдэн минута соо бодолгото болон байба. Тэрээниие һамбаашалан:

— Бодожо үзөөбди. Ой соогуур хони адуулхада тиимэ амар хэрэг бэшэ. Үдэрынь — һоно батаганаан. Теэд яахабши. Амараа хараха аргамнай һалаа, — гээд, Манидари һанаһанаа үргэлжэлүүлбэ.

— Зай һуу! Хоёр нюдөөрөө ошожо хараябди,—гээд, Дагба Нимаевич машина руугаа зааба.

Арбаад хоноһон хойно Манидаритан Улаан Хужар зөөжэ ошоо. Тунга ногоондо хонидынь һайжаржа, отарын эзэн урматай, үглөөгүүр бүри гэгээ ороогоноор хонидоо туужа гарадаг болоо һэн. Тэрээнһээ хойшо хахад һара шахуу болоод байхада Манидаритай юрэ бусаар уулзабаб.

Тосхоной баруун хойно оршодог нооһо хайшалалгын агрегат хүрэжэ ерэхэдэм, олон зон тухагүй ажал хэжэ байба. Тэрэ үдэр үглөөнһөө түрүүшын бороо ехээр орожо, хони хайшалагшадта һаад түбэг ушаруулһан байгаа.

— Үнгэрөөшэ үдэшэ Манидариин хонидые хайшалжа дууһаад байнабди. Хонин бүриһөө гурба тойрон абтаа хаш. Мүнөө баруун тээшэ туужа ошохо юумэ һэн, — гээд, хонин ажахын бригадир Даша Дамдиновай хэлэһээр байтар Дагба Нимаевич машинаараа хүрэжэ ерэбэ.

— Манидариин зарим хонид тугаар мэгдэхээбэл. Юрдөө хойноонь гараба хэбэртэй, — гээд, Дагба Нимаевичай хэлэхэдэнь, бидэ юун болоһыень ойлгожо ядан байбабди.

Ушарынь иимэ. Нооһыень хайшалуулхаа асарһан хонидынь хоёр хоног соо мүртэй эдеэлээгүй байжа, шадалаа буураа. Тиигээд гэнтэ хүйтэржэ бороогой ороходо, арбаад муу хонид шэрбэгэдээд, зариманиинь хэбтээ һэн, зариманиинь ой руу орошоһон байба. Манидари айлһаа хара архи асаржа шудхаа, голой һайхан ногоо зулгаажа эдюулхэ мэтээр тэдэ хонидоо хүл дээрэнь бодхоо.

Боро хараан болоожо байхада Манидари Роза хоёр баруун тээһээ хазаар морёор ерэбэд. Шэг шарайнуудынь нилээдгүй эсэнги.

— Хоёр хонинай олдобогүй. Эртэ бодожо ошохо болоолби даа. Шэдхэ руу орожо, хэбтэшоо гээшэ гээбы, — гээд һанаата болонгёор тэрэ Жалсан абгадаа хөөрэнэ.

Элдэб юумэ хөөрэлдэнэбди. Хонин һүрэг саашадань олошоруулха хэрэгтэ юун һаад ушаруулнаб гээд тэрэ өөрынгөө һанамжануудые хурга даран тоолоно.

— Хурьган байхаһаань хойшо абаад, нэгэ гараар харууһалбал, ехэ һайн,—гээд, Манидари һамдуухаһаар хөөрэнэ.— Юундэб гэхэдэ, өөрөө тэдэнээ һайн мэдэхэ болохош. Бидэ эдэ хонидоо гурбадахи жэлээ түрүүлбэбди. Тиихэдэ хонишод түсгаар зелёнко таридаг һаа һайн бэлэй. Ороһоор силос дарадаг һаа ехэ ашаг үрэтэй. Имэ силос хонидые һүтэй болгодог. Хони искусственнаар үрэжүүлгэдэ манай эндэ муугаар хандана. Хонишон өөрөө техник-үрэжүүлэгшэ байха зэргэтэй. Тиигэбэл хонидой һубайралга ... Мангалаев мэтэ ... хэлэһэн үгэнүүдые ... оруулаад, нүгөө ... урагша абадаг, һай... дэг байбал, хонин ... һэн ха гэжэ досоог... һэм. Юундэб гэхэдэ, ... дэй анхаралаа һайн... дээрэһээ дутуу дун... юм. Имагтал имэрх... оролдостойгоор ажал... тэрэ дутуу дундануу... руулаагүй шэнги, ... соогоо шэнгеэр үзэг...

Үглөөнэй нар... һулахан элшэ... намжаа үргэн тала ... үдэрэй тулажа ер... Тойроод хон жэн. Хү... мар сохижо, булагай ... байһандал, сээжэ ... Хонид һэбшээ һүр... Гэнтэ ойрохоно байн... лэ сооһоо хүхын д... жо эхилбэ. Манидари ... шагнана. Ямар һон... гээшэб!

Мүнөө энэ шагн... тэрэнэй тархи соо э... но. Бага наһан, үнг... нүүд, дүтын хүнүүд...

«Нагаашье түргэн ... шэб! Хониндо ороһо... жэл болобоб. Элдэб ... һайншье, муушье. Т... лэйнгээ хэлэһэнһээ ... гүб? Үгы!».

Үбгэ эсэгэтээ эг... адуулалсахала гараһ... хэлэһэн сэсэн үгэн...

Хонин гээшые үдэр... харууһалаагүй һаа, ... амитан. Тарган — ... гээд Жамбал үбгэн ... ходо хэлэдэг һэн. Ха... байгаа. Юундэб го... колхозойнгоо хони а... хаража ябаһан. Үн... бэр болоходоо Жа... (Манидариин эсэгын ... тушаажа, амаралта... гаа. Жалсабынь 12 ... ябаа. Абынгаа бэе ... Манидари хонидонь... юм. Иигэжэ энэ бү... дахи жэлээ таһалг... хони хаража ябана...

Эсэгэнь һанаанда... балай Мангала нют... тракторист байһан. ... еноор эгээл түрүүн ... асарһан гээд эндэх... Тиихэдэ Манидари б... гаа.

Мүнөө Манидари... тэ тосхоной тэг д... сагаан хүшөө ба... тэ алтаар бэшээтэй ... жыжа байхадал гэ... шарүүн үбэл сүүт... рай гү, али гене... сэрэгшэдтэй үбдэ... хан, дайсанай ара ... орожо ябахадаа эс... бодожо ябаһан хаб... ерэхэ аза талаангү... түлөө, энэ һайхан ... лай түлөө унаа. Тэр... үргэлжэлүүлнэб» ... Манидариин досоо ... ниг, гашуудал аали...

Ажал тухайгаа ... Цырендоржо Дамди... гээшэ жаргал» гэһ... оруулжа, уран зохё... һанаа баясана.

Тэнтэ мэдэн гэ... холо ябашанх... дугшуулба. Хүхы шу... дэн хангюурдана. ... тээшээ, жаргал тэз...

Н. ...

Хэжэнгын аймаг.

РЯАДАЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИ СССР-тэ КОММУНИС БАЙГУУЛАЛТА РГЭН ДАЛАЙСАТАЙГААР БЭЕЛҮҮЛГЫН ҮЕДЭ *(1959—1965 онууд)*

...январьда областной ...ийнабэшэ партийна ...болоо. Тус конференци ...ортуда СССР-эй арадай ... даабарита тоо- ... КПСС-эй ЦК-гай тени- ... партийна организ- ...дые зүбшэн хэлсээ ... экономико болон ... асуудалаар хараа- ... ябуулгые hайшаа...

...январиин 27-hоо фев- ... Москвада КПСС-эй ... съезд болоно, пар- ... Комитедэй ажал ...ыгаа, 1959—1965 ... арадай ажахые хүг- ... түсэбые баталаа. ... ажахые хүгжөөхэ ... дүүргэлгэ — ма- ... коммунизмын мате- ... үндэhэ hуури ... арадай соёл болон ... байдалые ... эхэ амжалта ... байгаа.

... хүсэд дүү- ... тухайда съезд ... юм.

... съездын шиидхэбэ- ... коммунистнууд ... ехэтэ hайшаан...

... шиидхэбэринүү- ... партийна организацин ... эхиннин ... Буряад ороной ... оройхор 300 жэлэй ... байдалтай ту- ... баяр национальна ... буряад арадуу- ... арадуудай хани ба- ...цэр боложо үнгэрөө. ... ажалшад КПСС-эй ЦК- ... Верховно Соведэй Пре- ... АССР-эй Министрнүүдэй ... лгые айхабтар ехэ ...ргаа.

... соёлой байгуулалтадаа ...үүдые туйлаhанай ту- ... граалдэ Буряад ороной ... нэгэдэлгын 300 жэлэй ... республикамнай Ле- ... шагнагдаа hэн. Үй- ... туйлалтануудайнь ту- ... түрүү шэнэ онол арга ...йнь түлөө промышлен- ... хүдөө ажахын долоон ... Г. Д. Брылёвтө, Б. С. ... В. Жалсановада, В. И. ... П. П. Милиндэ, Г. Д. ... Г. Б. Цыденовтэ Со- ...лай Геройн нэрэ зэр- ...он байгаа. Республи- ...ленностиин, хүдөө ажа- ... түрүүшүүл, эрдэм ...соёлой, арадай гэгээрэ- ... хамгаалгын ажал ... партийна, совет болон ... организацинуудай хү- ... Советскэ Союзай ор- ... медальнуудаар шаг- ...ой.

...лэй даабаринуудые ам- ... дүүргэхын тула пар- ...эриин түхэл маяг, онол ...улаха, ажахын байгуу- ...рилгын хэрэг hайжа- ...ийна эхин организаци- ...хы шадабари дээшэ- ...тэй байгаа.

...озуудые томодхоhоной, ...үдые эмхидхэн байгуул- ... хүдөөгэй партийна ор- ...та горитой хубилалта- ... Хэрбээ 1959 оной эхин ...нга гаран коммунистнуу- ...даг колхозууд, совхо- ...йна организацинуудай ... байhан hаа, 1961 ... тэдэнэй тоо хоёр дахин ...22 организаци, зуу гаран ...тай болоhон байгаа.

... колхозууд, совхо- ...комуудые байгуулhан ... партийна организаци- ...лдалда hайнаар нүлөө- ... эхин багта 55 кол- ...хоздо сүлөөлэгдэмэл ... партийна комите- ...гдаhан байна. Тэдэ- ... партийна организа- ...алхы шадабарие ни- ...үлэв, колхозуудай прав- ... совхозуудай дирекци- ... ябуулгые саг сооhоо ...да туhалаа.

Областной партийна организаци коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табилгые ехэ удха шанартайда тоолдог байгаа. Областной партийна организациин коммунистнуудай дүрбэнэй нэгэ хубиhаа үлүүнь промышленностьдо, табанай нэгэ хуби шахууниинь — хүдөө ажахыда хүдэлмэрилжэ байба.

КПСС-эй областной комитет парткомуудай, эхин партийна организацинуудай секретарьнуудай hуралсалда анхарал ехээр табидаг, партийна хүдэлмэриин хэдэ хэдэн асуудалнуудаар тэдэнэртэй семинар саг сооhоо үнгэргэдэг, hайн дүй дуршалнуудые согсолдог болоhон.

ДОЛООН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР табигдаhан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэл партийна хүдэлмэридэ олон шэнэ юумэ бии болгоо. Тэдэ жэлнүүдтэ партийна организацинуудай ажал ябуулгада эдэбхитэдэй hайн дураараа хабаададаг болоhон ушар өөрынгөө hайн талые харуулаа.

Энэнь партийна хүдэлмэридэ коммунистнуудые олоор хабаадуулгын hайн талануудай нэгэн болоhон.

КПСС-эй обкомдо, Улаан-Үдын горкомдо, райкомуудта штатнабэшэ инструкторнуудай, пропагандистнуудай, штатнабэшэ комиссинуудай, таhагууд болон соведүүдэй тушаалнууд бии болгогдоо. 1961 оной эсэс багта партийна аппаратуудай штатнабэшэ хүдэлмэрилэгшэдээр 2300 гаран коммунист хүдэлжэ байха юм.

Предприятинуудай ажабайдалда бүри ехээр нүлөөлхын тула партийна организацинууд захиргаанайхидай ажахын ябуулга хиналха партийна хиналтын комиссинуудые эмхидхэн байгуулаа hэн.

«Мүнөө үедэ партийна пропагандын бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» КПСС-эй ЦК-гай 1960 оной январиин 9-нэй тогтоол республикын ажалшадай дунда суртал нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри hайжаруулгада ехэ удха шанартай байhан. Сурталай хүдэлмэриин, тэрэнэй шиидхэхы hалбари болохо партийна пропагандын урда шэнэ эрилтэнүүд энэ тогтоол соо тодорхойлогдон табигдаа.

КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые хүтэлбэри болгон, партийна организацинууд пропагандые ажабайдалтай, коммунис байгуулалтын бодото хэрэгтэй бүри нягта холбоотой болгохо, тэрэниие үргэдхэхэ асуудалнуудта анхарал ехээр хандуулжа захалаа hэн. Партийна hуралсалда хабаадагшадай тоо эли бодо нэмэhэн байгаа. 1960—61 ондо областной партийна организаци дотор политическэ элдэб hуралсалда 81 мянга гаран хүн, тэрэ тоодо партийнабэшэ 60 мянга шахуу хүн хабаадаhан байна. Энэмнай 1958—59 оной политhуралсалда хабаадаhан коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй тооhоо гурба үлүүтэй дахин олон болоhон.

1961 оной сентябрьда областной XXIII партийна конференци болоо hэн. Тэрэнэй хүдэлмэридэ шиидхэхы дуунай эрхэтэй 595 делегат, зүбшэхэ эрхэтэй 59 делегат хабаадалсажа, партиин 28.056 гэшүүд болон кандидадуудые түлөөлhэн юм. Конференциин делегадууд КПСС-эй Программын, КПСС-эй Уставай проектнүүдые нэгэн дуугаар hайшаагдаа.

1961 оной октябриин 17-hоо 31 хүрэтэр Москвада Советскэ Союзай Коммунис партиин XXII съезд—коммунизм байгуулагшадай съезд болоо бэлэй. Тус съезд партиин наймадахи съездын баталан абаhан ленинскэ программын дүүргэлтын дүнгүүдые согсолон гаргаhан байна. Гол дүнгынь юун байгааб гэхэдэ бүхы дэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай илалта —СССР дотор социализмын хүсэд, эсэслэн илаhан ябадал болоно. КПСС-эй шэнэ Программа — СССР-тэ коммунизм байгуулгын программа съездээр баталагдаа hэн. Съездын баталан абаhан Устав партиин шэнэ зорилгонуудта, хүдэлмэриинь түүхэтэ оршон байдалда бүрин харюусаhан юм.

Буряадай коммунистнууд, бүхы ажалшад КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые, партиин шэнэ Программые ажал ябуулгынгаа дайшалхы программа болгон, нэгэн hаналтайгаар hайшааhан байна.

Областной партийна организаци КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, ажахын ба соёлой байгуулалтын, партийно-политическэ хүдэлмэри хүтэлбэрилгын онол арга улам hайжаруулха, арад ниитын дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй хүдэлмэри шангадхаха хэмжээнүүдые абаа.

Кадрнуудые шалан томилолгын, хубаарилан табилгын, хүмүүжүүлгын асуудал партийна организацинуудай, парторганизацинуудай ажал ябуулгада шухала hуури эзэлээ. Хүтэлбэрилхы партийна, совет болон ажахын хүдэлмэридэ ажал хэрэгэй, политическэ талаараа hайн бэлэдхэлтэй, КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө ажалшадай тэмсэлые толгойлхо шадабаритай коммунистнууд дэбжүүлэгдээ. Урда тээнь республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр хүдэлмэрилhэн нүхэр А. У. Модогоев 1962 оной июньдэ обкомой нэгэдэхи секретаряар hунгагдаа hэн.

Уставай эрилтэнүүдые коммунистнуудай хэр дүүргэжэ байhан тухай, үйлэдбэри дээрэ, ниитын ажабайдалда тэдэнэй түрүү үүргээ ямараар бэелүүлэг тухай асуудалнууд пленумүүдэй заседанинууд дээрэ, олонхи районуудай партийна эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ, эхин парторганизацинуудай коммунистнуудай суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ бэлэй.

КПСС-эй ЦК-гай 1962 оной ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитет, партийна комитедүүдэй дэргэдэ партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүд, тэрэшэлэн предприятинууд, колхозууд болон совхозуудта туhалха бүлэгүүд, постнууд байгуулагдаа.

КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые, партиин Программын эрилтэнүүдые дүүргэлтэ болгон, областной партийна организаци сурталай хүдэлмэри, ажалшадые коммунис ёhоор хүмүүжүүлгын хэрэг hайжаруулха хэмжээнүүдые абаа. Энэ үедэхи политическэ хүдэлмэриин гол удхань — съездын материалнуудые, КПСС-эй Программа тайлбарилха, шудалха, долоон жэлэй түсэбэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ ажалшадые элсүүлхэ ябадал болоhон юм.

1962 оной январьда КПСС-эй обком сурталай хүдэлмэриин асуудалаар республиканска зүблөө зарлаhан байна. КПСС-эй обкомой бюро «Республика дотор соёл сурталай хүдэлмэри hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол тэрэ зүблөөнэй hүүлээр баталан абаа hэн. Социалис мүрысөө хүгжөөхэ, бүри hайнаар дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табигдаhан байгаа. Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй дүй дуршалые харилсан абалсаха зорилготойгоор 1962 оной июньдэ коммунис ажалай түлөө мүрысөөнэй түрүүшүүлэй республиканска гурбадахи зүблөөн зарлагдажа, промышленностиин, хүдөө ажахын үйлэдбэриин 800 гаран түрүүшүүл хабаадалсаа. 1963 ондо энэ хүдэлөөндэ хабаадагшадай тоо 113 мянган хүн болоhон, үйлэдбэриин 33 мянган түрүүшүүлдэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдоhон.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолгын ашаар республикын арадай ажахыда мүнгэ hомололгын хэмжээн жэл ерэхэ бүри ехэ болоо, промышленна, гэр байрын, соёлой ба ажаhуудалай барилгын хэмжээн үргэдөө. Долоон жэлэй түрүүшын дүрбэн жэл соо арадай ажахыда 325 миллион түхэриг гэхэ гү, али дайнай хойто тээхи арбан хоёр жэлэйхитэй адли хэмжээнэй мүнгэн табигдаа.

КПСС-эй XXII съездhээ хойшо областной партийна организаци промышленность, транспорт болон барилга саашадань хүгжөөлгэдэ зорюулагдаhан хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые баталан абаhан байха. Промышленность болон барилгые партийна хүтэлбэреэр хангалга hайжаруулхын тула КПСС-эй обкомдо барилгын таhаг, тиихэдэ Улаан-Үдэ городой Советскэ, Октябрьска райкомуудта — промышленностиин, транспортын таhагууд, Загарайн, Хяагтын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Хориин райкомуудта — промышленностиин бюронууд эмхидхэгдээ бэлэй.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТОРГАНИЗАЦИ промышленность хүгжөөхэ хэрэг хүтэлбэрилхэдээ, республикын ба ороной арадай ажахыда шухала hалбаринуудые байгуулгада — хуушан предприятинуудые шэнэдхэн hэльбэжэ, шэнэнүүдые барижа, ашаглалгада оруулжа, приборнууд ба электротехническэ машинануудые бүтээлгэдэ — ехэ анхарал хандуулжа үргэлжэлүүлээ.

1963 оной февральда КПСС-эй обкомой пленум боложо, «Үйлэдбэриин нөөсэ хүсэ ашаглаха, промышленностиин, транспортын, барилгын предприятинууд дээрэхи экономическа хүдэлмэри hайжаруулха талаар областной партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсээ.

Партийна организацинууд, коммунистнууд доторой нөөсэ хүсэ hайнаар ашаглахын түлөө, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, продукци ехээр гаргахын, өөрынь үнные хямдаруулхын, техническэ дэбжэлтын түлөө хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлөө үүсхээ, эмхидхээ бэлэй.

1962 оной эсэс багта Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводто Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, үрэмдэгшэ А. В. Грехнёвагай үүсхэлээр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхээр арга боломжо элирүүлхэ, ашаглаха зорилготой гайхамшагта хүдэлөөн дэлгэрээ hэн. Нормонуудые ехэ болгон хубилгаха үүсхэл коммунист А. Г. Кирилловэй толгойлдог электро-слесарьнуудай бригада гаргаhан байгаа.

Үрэмдэгшэ А. В. Грехнёвагай, А. Г. Кирилловэй бригадын гаргаhан үнэтэ үүсхэл партийна органуудаар hайшаагдаад, республикын предприятинууд дээрэ үргэнөөр дэлгэрээ. Гансахан ЛВРЗ-дэ 1964 оной эсэс багта 1900 хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэй жэшээе халан абаа бэлэй.

1963 оной октябрьда «Электромашина» заводой коллектив үйлэдбэреэ ашагтайгаар хүдэлдэг болгохо гэhэн Ленинградска, Новосибирскэ, Ростовско областьнуудай хэдэ хэдэн предприятинуудай үүсхэл дэмжээд, түхеэрэлгэнүүдээ hайнаар ашаглаhанай, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлhэнэй, үйлэдбэри түсэблэлгэ hайжаруулhанай, материалнуудые бүри hайнаар хэрэглэhэнэй, эмхидхэлэй техническэ бусад хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлhэнэй үндэhөөр заводоо гарзагүйгөөр, ашагтайгаар ажалладаг болгохо гэжэ шиидэhэн юм. Заводой парторганизаци ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные хямдаруулха, шанарыень hайжаруулха эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулганuудые саг үргэлжэ хиналта доро байлгадаг байба. «Электромашинын» коллектив хэлэhэн үгэдөө хүрөө. Тус завод гарзатай гарадаг байhан аад, 1964 оной эсэс багhaa ашагтайгаар хүдэлмэрилдэг болоhон.

КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгон, Буряадай областной партийна организаци, хүдөөгэй ажалшад газар тарялангай, мал ажалай продуктнуудые ехээр абахын түлөө тэмсээ. Тиихэдээ ехэхэн бэрхэшээлнүүдые дабаhан юм.

1962 ондо, мүн муу уларилтай 1963 ондо ороoho тариан, тэжээлэй ургамалнууд нилээд ехээр абтаа. 8 миллион шахуу пүүд ороoho тариан гүрэндэ худалдагдаhан, зээлиин бусаалтада тушаагдаhан байгаа. Имэ хэмжээтэй таряа Буряад орон хэзээшье гүрэндэ тушаагаагүй юм.

Экономикын ниитэ хүгжэлтэ, финансын hайжаралга, материально-техническэ байдалаа нилээд бэхижүүлгэдэнь колхозууд, совхозуудта туhалаа. 1963 ондо шэнэ техникэ олоор худалдан абтаа.

КОЛХОЗУУД БОЛОН СОВХОЗУУДТА мал үсхэлгын хэрэг hайжаруулха, тэрэнэй бүридэл хубилгаха, мал эрхилдэг түрүү арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри партийна организацинуудай хүтэлбэри доро ябуулагдаа. Областной партийна организаци колхозууд, совхозуудта ажалай эмхидхэл ба түлөөhэ hайжаруулгын асуудалнуудые шиидхэжэ үргэлжэлөө.

1963 оной ноябрьда областной XXIV партийна конференци боложо, экономико ба соёл хүгжөөхэ, сурталай хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ, КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар областной парторганизациин ябуулгын дүн согсолоо.

1964 ондо зарлагдаhан КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленум партиин, ороной ажабайдалдахи шухала шата болоо. Тус Пленум арадай ажахын шухала асуудалнуудые hайтар шэнжэлжэ, экономическа хүгжэлтын гурим ёhо хараада абажа, экономическа, политическэ шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ субъективис ёhоор, захиралтын гуримаар хандадаг байhан алдуунуудые заhан заhаруулаа.

КПСС-эй ЦК-гай 1964 оной ноябриин Пленум «Промышленна, хүдөөгэй областной, хизаарнуудай партийна организацинуудые нэгэдхэхэ тухай» шиидхэбэри гаргажа, нютагай-үйлэдбэриин шэнжэ баримталан парти байгуулха ленинскэ эмхидхэлэй гол ёhо hэргээhэн, энэ талаар гаргагдаhан горитой алдуунуудые зайсуулhан байна.

Буряадай областной партийна организаци, республикын бүхы коммунистнууд болон ажалшад партиин ЦК-гай октябриин, ноябриин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые нэгэн hаналтайгаар hайшаан дэмжээ.

1965 оной январиин 14-дэ КПСС-эй обкомой VIII пленум боложо, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1964 оной) Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсээд, колхозно-совхозно үйлэдбэриин управленинүүдэй партийна комитедүүдые, районой парткомуудые партийна районно комитедүүд болгохо гэhэн шиидхэбэри гаргаа hэн. Республикаяа районууд болгожо шэнээр хубааhантай зохилдуулан, тус пленум районуудай 16 партийна организаци бии болгохо гэжэ шиидхээ. КПСС-эй обкомой аппарат хубилгагдан эмхидхэгдээ бэлэй.

Экономико хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ шэнэ ёhоор хандалга, совет общество хүгжөөлгын мүнөөнэй шатадахи партиин экономическа политикын гол ёhонууд 1965 ондо КПСС-эй ЦК-гай мартын, сентябриин Пленумүүд дээрэ тодорхойлогдоо hэн. Эдэмнай арадай ажахы хүтэлбэрилхэ экономическа онол аргын, урмашуулгын үүргэ дээшэлүүлхэ, гүрэнэй түсэблэлгэ үндэhөөрнь hайжаруулха, предприятинуудай, колхозуудай, совхозуудай ажахын талаар бэеэ даалга ба үүсхэлые үргэдхэхэ, ажал ябуулгынгаа үрэ дүнгүүдэй түлөө үйлэдбэриин коллективүүдэй материальна урмашал жүдхэмжые бүри ехэ болгохо гэhэн удхатай байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй дүнгүүд ба областной партийна организациин зорилгонууд 1965 оной апрельдэ областной партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн юм. Хүдөө ажахы хүгжөөлгые партийна эмхинүүдэй хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ тохёолдоhон, КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй элирүүлhэн горитой дутуу дунданууд областной парторганизацидашье хамаадана гэжэ тэмдэглэгдээ hэн. hүүлэй жэлнүүдтэ республика доторхи хүдөө ажахын үйлэдбэриин шухалын шухала hалбаринуудай хүгжэлтэ удаарhан байгаа. Хүдөө ажахы хүгжөөлгын гол зүйлнүүдээр долоон жэлэй түсэбэй зургаан жэлэй даабаринууд дүүргэгдээгүй байшоо.

Партийна организацинууд мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые тайлбарилха, бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар, хүдөө ажахын продукци саашадаа ехээр үйлэдбэрилхэ, колхозууд болон совхозуудые бүри ашагтайгаар ажалладаг болгохын тула ажахынуудай арга боломжо хэрэглэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаа.

Энэ талаар Бэшүүрэй аймагай «Дзержинский» совхозой парторганизациин хүдэлмэриин дүй дуршал hонирхолтой. Үйлэдбэреэ саашадань хүгжөөхэ хэмжээ ябуулганууд эндэ хараалагдаhан, бэелүүлэгдэhэн байна. 1965 оной ургасада зорюулжа, 1964 онойхиhоо хоёр дахин ехэ үтэгжүүлгэ хэрэглэгдээ, гахайн байха байра оньhожоруулагдаа, тарянай оньhожоруулагдамал тоог, солоомо гидролизно аргаар шанаржуулха, хэмэл hү буйлуулха цехүүд эмхидхэгдээ, мал болон тариан ажалай талаар түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэhэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэриин шэнэ гурим нэбтэрүүлэгдээ.

Совхозой парткомой бригадын парторганизацинуудые, партийна бүлэгүүдые бэхижүүлгэдэ, коммунистнуудые зүбөөр хуhаарилан табилгада, тэдэнэй үүргэ дээшэлүүлгэдэ, арад зоной дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам hайжаруулгада анхаралаа ехээр табидаг болоо. КПСС-эй 88 гэшүүд болон кандидадуудай 34-ниинь мал ажалда, 40-ниинь тариан ажалда хүдэлмэрилдэг байба. «Дзержинский» совхозой парторганизациин хүдэлмэриин дүй дуршалые үргэнөөр дэлгэрүүлхын тула КПСС-эй обком 1965 оной майда согсолhон юм.

Үhалагдадаг газар hайнаар ашаглаха, сабшалан үhалха, бэлшээринүүдые үhаар элбэг болгохо, намаг хатааха хэмжээнүүдые областной парторганизаци абаа.

КПСС-эй ЦК-гай мартын пленумэй hүүлээр колхозууд, совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые шалан абаха, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхын тула партийна организацинуудай хэдэг хүдэлмэри нилээд hайжараа. 1965 оной июниин 1-эй мэдээгээр, совхозуудай 36 директорэй 24-ниинь дээдэ, 11-ниинь дунда эрдэмтэй байгаа. Тэдэнэрэй дунда хүдөө ажахын 26 мэргэжэлтэн бии байhан. Колхозуудай 71 түрүүлэгшын 37-ниинь дээдэ, хүсэдбэшэ дээдэ эрдэмтэй, 24-ниинь дунда эрдэмтэй байба.

Областной партийна организаци промышленностиие хүтэлбэрилгэ, түсэблэлгэ нарижуулха, промышленна үйлэдбэрилгые экономическа талаарнь урмашуулга hайжаруулха тухай партиин ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаа.

КПСС-эй ЦК-гай мартын, сентябриин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр ажалшадай дунда үүсхэгдэhэн ажалай, политическэ ехэ эдэбхи, республикын экономико болон соёл хүгжөөхын тула областной партийна организациин гаргаhан хүсэлэл оролдолго 1965 ондо — түсэбтэ долоон жэлэй шиидхэхы жэлдэ hайн үрэ дүнгүүдые хангаа. Буряадай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд продукци гаргалгын хэмжээе жэл соо 18 процентээр, ажалай бүтээсые 13 процентээр ехэ болгоо. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, 1965 ондо колхозууд, совхозуудай үйлэдбэриие саашадань хүгжөөгөө.

1966 оной февралиин 7—8-да Буряадай XXV областной партийна конференци болоо. Республикын үйлэдбэрилгын хүсэ саашадань хүгжөөхэ, түсэбтэ долоон жэлэй түгэсхэхы жэлнүүдэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула областной парторганизациин хэhэн ехэ хүдэлмэриие тус конференци тэмдэглээ. КПСС-эй ЦК-гай октябриин, ноябриин (1964), мүн удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд арадай ажахы болон соёлые хүгжөөлгын түлөө партийна организацинуудай, хүтэлбэрилхы партийна, совет органуудай, тэрэшэлэн профсоюзай, комсомолой, ниитын бусад организацинуудай үүргэ ба харюусалгыень нилээд ехэ болгоо гэжэ тэмдэглэгдэhэн байна. Областной конференци КПСС-эй Программые бэелүүлхэ, арадай ажахы, ажалшадай коммунис хүмүүжэл хүгжөөхэ талаар hайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ болгохо тушаа областной парторганизацида хүгжөөгөө.

БУРЯАДАЙ АЖАЛШАД областной партийна организациин хүтэлбэри доро, түсэбтэ долоон жэл соо республикын экономико болон соёлые хүгжөөлгөөр ехэ амжалтануудые туйлаа.

1959—1965 онуудта 50 томо предприяти шэнээр баригдаан юм. Хүдэлжэ байгаа предприятинууд барандаа шахуу техническэ талаараа бүрин hэльбэгдэн шэнэдхэгдээ. Шэнэ предприятинуудые бариhантай, ашаглалгада оруулhантай, хуушан предприятинуудые техническэ талаарнь hэльбэн шэнэдхэгдэhэнтэй дашарамдан, промышленна үйлэдбэриин гол фонднууд долоон жэл соо 2,1 дахин ехэ болоо. Буряадай промышленностиин бүридэл нилээд хубилжа, прибор бүтээлгэ, электротехническэ, химическэ шэнэ hалбаринууд бии болоо. Продукци гаргаха долоон жэлэйнгээ түсэбые республикын промышленность болзорhоонь урид, 6 жэл 11 hара соо дүүргээ. Социалис уялгануудай ёhоор 46,5 миллион түхэригэй орондо 54,2 миллион түхэригтэ түсэбhөө гадуур продукци үйлэдбэрилэгдөө. Республикын промышленностиин бүхы продукциин хэмжээн долоон жэл соо 81 процентээр нэмээ. Тиигэжэ машина, прибор бүтээлгын продукци 2,4 дахин, шифер үйлэдбэрилгэ —10 дахин, түмэр бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ —5 дахин, дотор хубсаhа оёлго —10,5 дахин ехэ болоо. Промышленностиин бүхы продукциин жэл бүриинь дунда зэргын ургалта 10,4 процент болоhон. Промышленностьдахи ажалай бүтээсын ургалта 2,8 дахин нэмээ. Хүдэлмэришэдэй тоо 28 процентээр олошороо.

Буряадай хүдөө ажахы улам хүгжэhэн байна. Түсэбтэ долоон жэлэй үедэхи ургасын жэл бүриин дунда зэргын абтасые урда тээхи долоон жэлэйхитэй сасуулбал, ороoхото таряагаар—1,7 дахин, тэрэ тоодо шэнисээр — хоёр дахин шахуу, хартаабхаар —1,6 дахин, овощоор—1,2 дахин ехэ болоо. Колхозууд, совхозуудай малай тоо толгой долоон жэл соо имээр олошороо гэбэл: эбэртэ бодо мал—18 процентээр, тэрэ тоодо үнеэд —32 процентээр нэмээ. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдалга долоон жэл соо имээр нэмээ: мяхан—1,7 дахин, hүн—1,6 дахин, ноohон —1,3 дахин, үндэгэн —3,6 дахин.

Арадай гэгээрэл, соёл болон эрдэм наука хүгжөөлгэдэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа. 40 мянга гаран үхибүүдэй hураха шэнэ hургуулинууд баригдаа, дээдэ хоёр hургуули — технологическа, библиотекын (мүнөө соёлой) институт, тусхай дунда долоон hургуули нээгдээ. Вузууд, техникумүүд болон профессиональна техническэ hургуулинуудта hурагшадай тоо 2,5 дахин олошороо. Буряадай комплексно эрдэм-шэнжэлгын институдые үндэhэ болгон, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиал эмхидхэгдээ.

Долоон жэлэй түсэбэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, промышленность, хүдөө ажахы болон соёлоо саашадань хүгжөөхын түлөө тэмсэл соогуур өөрынгөө хэрэг hайн мэдэхэ бэрхэ хүнүүд урган гараа. Долоон жэлэй түсэбэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ туйлагдаhан гайхамшаг амжалтануудай түлөө А. П. Кудряшовто, П. П. Челночковто, Ж. Б. Ванкеевтэ, Ш. Л. Цыремпиловада, Г-Ц. Г. Цыремпиловада, Е. П. Бутаковто Ленинэй орден, алтан «Хадуур ба Балта» медаль барюулалгатайгаар, Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоhон юм. Республикын промышленностиин, транспортын, барилгын, хүдөө ажахын, соёлой, эрдэм ухаанай, худалдаа наймаанай, ажаhуудалай албанай түрүүшүүл, партийна, совет болон ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд — хамтадаа 1942 хүн Советскэ Союзай орденуудаар, медальнуудаар шагнагдаа.

Совет арад Советскэ Союзай Коммунис партиин хүтэлбэри доро 1959—1965 онуудта коммунис байгуулалтада ехэ амжалтануудые туйлаа. Коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури улам бэхижүүлгээр нилээд ехэ алхам хэгдээ.

Ц. МИТЫПОВ,
Ц. ДОНДУКОВ.

Улаан-Үдын мяханай комбинадай механическа цехэй хүдэлмэришэд В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаа хай юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалай түрүүшүүл электро-гагнуурша И. Г. Сапунов, (зүүн гарhаа): коммунис ажалай ударник, үнинэй хүдэлмэришэн И. П. Маисев, слесарьнуудай бригадир Н. Д. Коврлев, электро-гагнуурша П. В. Лоскутников гэгшэдые ахалагша мастер Лидия Степановна Мальчикова техническэ шэнэ документтэй танилсуулжа байна.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

Баян даа, Буряад оромнай.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

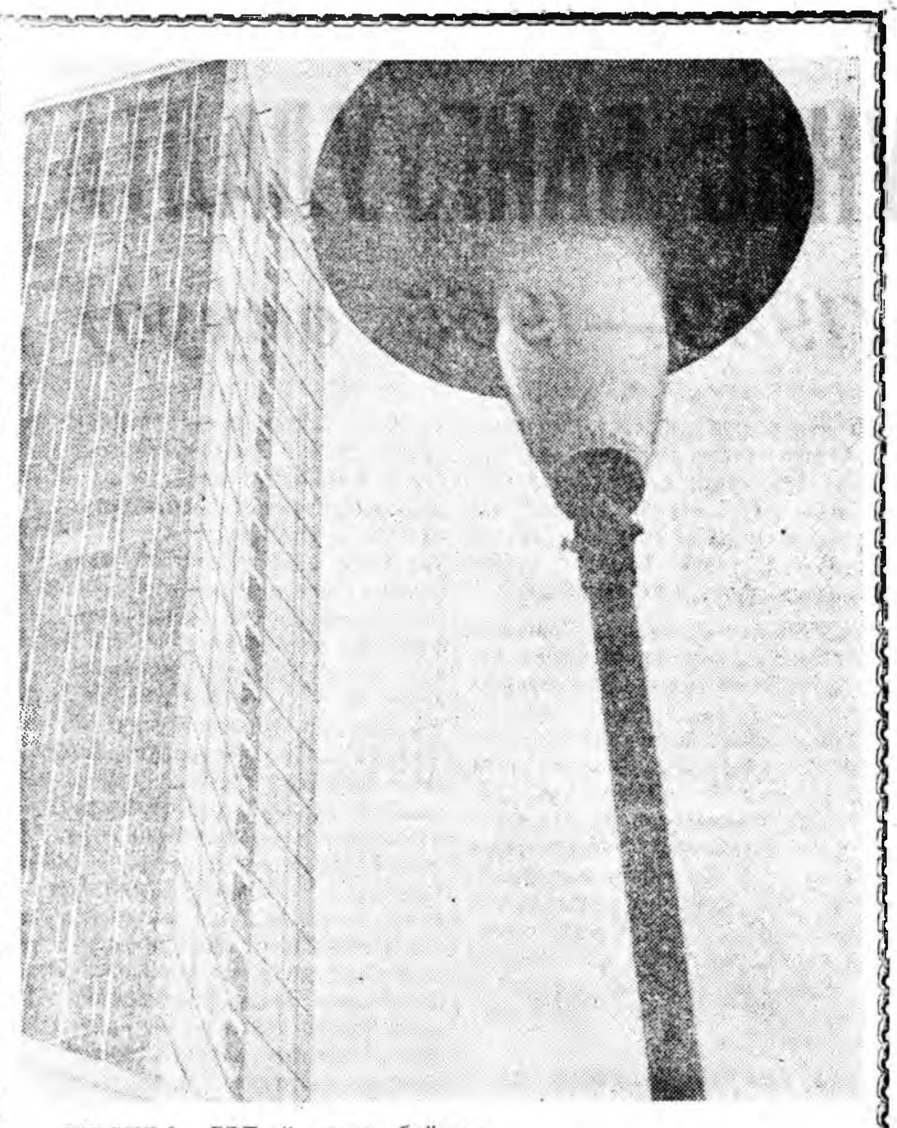

МОСКВА. СЭВ-эй шэнэ байшан.

О. МАКСИМОВАЙ фото.

ҺУРГААЛ АБАМААР УША

Халхын-Гол дээрэ япон булимтарагшадые һамна зада сохиһоор 30 жэлэй ой

Мүнөөнэй үе сагта ехэшье, багашье ушарнууд болоход байдаг. Тэдэнэй дундаһаа Халхын-Гол шадар 1939 ондо болоһон сэрэгэй тулалдаанда анхарал хандуулхаар. Юуб гэхэдэ, энэ тулалдаан Советскэ Союзай ажабайдалдахи түүхэтэ хуудаһануудай нэгэн болоһоһо гадна, Советскэ Союзда эсэргүү сэрэгэй урһагта муухай ябуулгануудые эмхидхэгшэдтэ ямар хойшолонтой байхаб гэһэн шанга һануулга боложо үгэнэ бшуу.

Советскэ Союзда эсэргүү сэрэгэй тулалдаа Японой эмхидхэһэн сагынь тушаан болоһон ушар байгаа гү? Юундэ Монгол Арадай Республикые Япон халдан ороһон байгааб?

Тиихэ үедэ уласхоорондын оршон байдал угаа шахардуу шанга — шанэ дайн ойртоһон байгаа бшуу. Баруун гээ фашизм, зүүн гээ япон империализм дэлхэйн шэнэ дайнда ехээр бэлдээд, тиимэһээ стратегическэ байдал һайжаруулхые оролдодог байгаа гэжэ түрүүшын асуудалда харюусахадаа, һануулха хэрэгтэй.

Иимэ байдалда дэлхэйн хоёрдохи дайнай бэлэдхэл болгон, Алас-Дурна зүгтэ баһа нэгэ үйлэ хэрэг үүдхэгдэв: Хитадые эзэмдэжэ байһан Японой Квантунска армиин сэрэгшэд хилэ дээрэ хэдэ хэдэн харата ябуулганууд хэһэнэйгээ һүүлээр, 1939 оной майн эсэстэ, Халхын-Гол шадар МНР-эй газар руу добтолон ороо. Харилсан туһалалсаха тухай дорсор Советскэ Союзай болон Монгол Арадай Республикын хоорондо 1936 оной мартда баталагдаһан, тиимэһээ МНР-тэ добтолон оробол, тэрэнэ Советскэ Союзай зүгһөө али бүхы туһаламжа үзүүлэгдэхэ, сэрэгүүдынь Монголой правительстватай баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, МНР-эй газар дээрэ байдаг гэжэ Японой правительствада мэдээжэ байһан юм. Тэрэшэлэн, дэлхэйн хоёрдохи дайнай эхилхэ хүрэтэр тоотойхон һара үлөө, Советскэ Союзда Германиин фашизм добтолхол байха, эсэстэнь Япон, США, Англи ба Франциин хоорондо Алас-Дурна зүгэй, Номгон далайн асуудалнуудаар гарадаг зүрилдөөн дайгаар шиидхэгдэхэ гэжэ Японодо мүн лэ мэдээжэ байгаа бшуу. Энээниие хараадаа абан, Японой зонхилхы этэгээдүүд хадаа Советскэ Союз тушаа стратегиин талаар таарамжатай байдал Азиин түбидэ зааха, тэрэшэлэн Европын болон Америкын зүрилдөөнэй дайлалдаха болоо һаа, энэ байдалаа хэрэглэхэ гэжэ эрмэлзээгүй байһан юм.

Япон эзэрхэг түримхэйшүүл яахадаа МНР-тэ дайгаар ороһон байгааб гэхэдэ, Квантунска армиин штабай начальник урда тээнь байһан, 1938 оной июньһээ Японой сэрэгэй министр болоһон генерал Итагаки гэгшын хэлэһэн үгэнүүдһээ эли боложо үгэнэ. Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр Арита гэгшэтэй (1936 оной март) хөөрэлдэхэдөө, тэрэ иигэжэ мэдүүлээ: «Хэрэбээ Гадаада Монгол (тайлбарилан хэлэбэл, МНР) Япон ба Маньчжуриада нииллүүлэгдээ байгаа һаа, Совет Алас-Дурна зүгэй аюулгүй байдалда горитойхон сохилто хэгдэхэ. Шухала болоод байгаа һаань, Алас-Дурна зүгтэ СССР-эй үзүүлдэг нүлөө тэмсээлгүйгөөр һуларуулжа болохо байна. Тиимэһээ Гадаада Монголдо Япон ба Маньчжуриин нүлөө өөрынгөө мэдэлдэ байхан бүхы забсаг хэрэглэжэ шүүдэр далгаруулха гэжэ арми түсэблэнэ».

Халхын-Гол шадар болоһон ушарнууд хилэ дээрэ болоһон юрын ушар бэшэ, харин Японой империализмын түсэблэһэн хэгдэһэн сэрэгэй-политическэ холын зорилготой, сонсходоогүй баталжа хэмжээгэй дайн болоно гэвэшэ.

Энэ тобшолол эзэрхэг түримхэйшүүлэй түсэблэһэн сэрэгэй ябуулгануудай хэмжээгээр япон сэрэгүүд генерал Камасубара гэгшын командовани доро 6-дахи арми болгожо нэгэдхэгдээ; тэрэнэй составта 75 мянга шахуу хүн, 500 гаран томо буу, 200 хүрэтэр танк, 350 сэрэгэй самолёт, гадна Баргын морин сэрэгэй хоёр дивизи ородог байһан юм.

Совет сэрэгүүд: гурбан мотострелково дивизи, хоёр танкова ба гурбан мотоброне бригада, стрелково-пулемётно бригада, тэрэшэлэн истребительнэ ба бомбардировочно авиациин частьнууд комкор Г. К. Жуковай командовани доро армейскэ бүлэг болгон нэгэдүүлэгдэһэн байгаа бшуу.

Монголой Арадай революционно армиин главкомой орлогшо Ж. Лхагвасүрэнай сэхэ командалгаар Монголой Арадай армиин морин сэрэгэй гурбан дивизи армейскэ бүлэгэй командалагшын мэдэлдэ оперативна талаараа оролсодог һэн. Армейскэ бүлэгэй сэрэгүүдэй ябуулгануудые таарулдуулан эмхидхэлгые али болохоор хангалга 2-дохи рангын командарм Г. М. Штерн түрүүтэй управлениер бэелүүлэгдэдэг байгаа.

Сэрэгэй ябуулганууд эхилхын урда тээ хүсэнүүдэй бүридэл ямар байгааб гэхэдэ, 1939 оной майда, июниин түрүүшын хахадта МНР-эй газар дээрэ байһан сэрэгүүдые байгаа. Тиимэһээ түргэнөөр амжалта туйлахабди гэжэ тэдэнэр найдадаг байжа болоо ха. Зүгөөр, япон империализмын политикадахи аванюризм сэрэгэй стратегиин талаар аванюризмда хүргөө, энэ найдабаринь бэелжэ шадахагүй байшоо. Советско-монгол сэрэгүүд хана саг соогоо хүсэлдүүлэн шангадхагдажа, августын һүүлшын хахад соо генеральна тулалдаанууд болоходо, тэдэнэр булимтарагшадые һамна зада сохихын тулада хэрэгтэй болохо бүхы шухала юумэр хангагдаһан байгаа болоо. Өөһэдынгөө хүдэлһэн сэрэгэй уршагта ябуулгын буруу һүрэхэ байһан. Японой политическэ ба сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэд нэгэтэ бэшэ ойлгосо аргатай байһан юм. Гэбэшье галзуурһан эзэрхэг түримхэйшүүлдэ юуншье һана оруулаагүй.

МНР-тэхи совет сэрэгүүдые июниин 6-һаа командалжа эхэлһэн комкор Г. К. Жуков түрүүшын хэмжээ ябуулганууд нэгэн болгон, шанэ шэнэ самолёдуудаар истребительнэ авиацие бэхижүүлээ. Тиихэтэй хамта, Улаан Армиин Агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй управлениин начальнигай орлогшо Я. В. Смушкевич түрүүтэй хори нэгэн Советскэ Союзай Геройһоо бүридэһэн бүлэг лётчигүүд авиацион частьнуудта эльгээгдээ. Монгол Арадай Республикын оргогойдо болодог агаарай байлдаанууудта манай байдал эрид ехээр һайжараа. Г. К. Жуковай дурдадагай ёһоор, совет лётчигууд япон самолёдуудта һургаал болохоор сохилтонуудые хэжэ: дайсан июниин 22-һоо 26 хүрэтэр болоһон байлдаануудай үедэ 64 самолёдоо, удаадахи байлдаануудые бүхэдэнь хараада абаха болоо һаа, 600 гаран самолёдоо алдаһан байха юм.

Июлиин 3-һаа 5 хүрэтэр Баян-Сагаанда байлдаан болоо. Июлиин 2-ой һүни япон сэрэгүүд Халхын-Голые нэуса далдаар гаталан гараад, МНР-эй Арадай армиин морин сэрэгэй 6-дахи дивизиин частьнуудые добтолжо, тэдэниие сухарюулаад, Баян-Сагаанай хадануудые шадарай газарые гүрэнэй хилэһээ байгуулжа 15 километр хүрэтэр эзэлһэн байна.

Баян-Сагаан хада руу нэбтэрэн ороһон бүлэг сэрэгүүдые усадхахын тулада комбриг М. П. Яковлевай командалгаар 11-дэхи танкова бригада, тэрэшэлэн И. И. Федюнинскиин командалгаар 24-дэхи мотострелково полк эльгээгдэһэн байгаа. Манай бомбардировочно ба истребительнэ авиаци түргөөр агаарта ниидэн гараа. 10 час 45 минутада танкова бригада гол хүсэнүүд дайсание ябуул дундаа добтолон ороо, байлдаан хоёр суудкын турша соо үргэлжэлээд, имагтал июлиин 5-да үүр сайжа байхада япон сэрэгүүд голой гараса тээшэ сухараа. Тээд япон саперууд намнуулхаһаа айһан дээрэһээ, хүүргые өөһэдөө тэһэлжэрхиһэн байгаа бшуу. Японууд буу зэбсэгээ зүүһэн, үргэлһэн зангаараа уһа һүрөөд, манай танкистнуудай хараһаар байтар шэнгэжэ үхоо. Япон сэрэгүүдэй үлэгдэлнүүд хүсэдөөр усадхагдаа.

ХОЛО, ОЙРЫН ҺОНИН

ҺОНИРХОЖО ХАРАНАД

Свердловскын киностудида буулгадаһан Барас Халзановай «Һүүлшын намнаалга» гэһэн үргэн экрантай, уран һайханай фильм оронойнмнай ниислэл хото — Москвагай кинотеатрнуудаар, соёлой байшангуудаар ба клубуудта амжалтатайгаар харуулагдажа байнхай.

«Зарядье», «Березка» кинотеатрнуудта, мүн Лихачевой, Серафимовичей нэрэмжэтэ автозаводуудай соёлой байшангуудта москвагайхид олбороо сугларжа, граждан дайнай үедэ холын холо Буряадай үнинэхи нютагта болоһон, сэдьхэл хүдэлгэмэ үйлэ хэрэгүүдые, улаан сэрэгшэдэй Хяагта хото тээшэ мордоһониие ба эрэлхэг зоригтой улаан сэрэгшэ Абдайн баатаршалга тухай, хомхой хобдог Гамзаа баянай ааша-нуудые һонирхон хараһан байна. Харагшад залуу режиссёр Барас Халзановай хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэжэ, фильмын гол рольнуудые гүйсэдхэһэн артистнар Асанбек Умуралиев, Д. Дондуков, Г. Цыденжапов, Б. Вампилов, Д. Жалсараев, Г. Данзанов, Лариса Егорова гэгшэдэй бэлиг шадабариие ехэтэ һайшаагаа.

В. БРАЙКОВСКАЯ.

Москва хото.

ХЭЗЭЭ ХЭЗЭЭНЭЙХИҺЭЭ ОЛООР

Һаяхан гүрэнэй Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай физико-математическа факультедэй һүүлшын, 4-дэхи курсын 157 студентнэр гүрэнэй шалгалтда амжалтатайгаар тушаажа, сэнхир хухэхэн гадартай дипломуудые абабад. Эдэнэй дундаһаа Валерий Балханов, Елена Сордонова, Николай Юдин, Галина Миронова, Дмитрий Дамбиев гэгшэд, хамтадаа 8 студентнэр, институдаа «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр түгэсхоо.

Мүнөө залуу багшанар республикынгаа холын аймагуудай һургуулинуудта ажаллахаяа таража ошонхой.

В. ДЫЛГЕРОВ,
физико-математическа факультедэй деканай орлогшо.

ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ

Александра Антоновна Правдина Түрүнтаево тосхондохи аймагай больницада медицинскэ сестрээр хүдэлһөөр арба гаран жэл болоо. Энэ хугаса соо тэрэ килоод олон бэрхэшээлнүүдые дабажа, дүй дүршэлөөр ялала баяжанхай.

Эмнэлэгшэ врачай зааһан, хэлэһэнэй ёһоор, үбшэнтэниие харууһалха гэршэ тиимэньө бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа. Хэды хүшэршье һаань, оорынгоо ажалые һайн мэдэхэ тула саг дарыдань дүүргэдэг заншалтай. Эгээл тиимэһээнь Александра Антоновнае үбшэнтэд ехэтэ хүндэлдэг, һайн һайханиие хүсэдэг.

А. А. Правдина даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, хүн зондоо хүндэтэй болоһон тулада Прибайкалиин аймгүйсэдкомой ба партиин райкомой Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгээр һаяхан шагнагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. А. Правдина ажалдаа.

П. ГРИГОРЬЕВОЙ фото.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

Илалтын һайндэр

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Халхын-Гол шадар япон интервентнүүдые совет ба монгол сэрэгүүдэй һамна зада сохиһоор 30 жэлэй ой МНР-тэ үргэнөөр тэмдэглэгдэнэ. МОНЦАМЭ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, орон дотор баярай суглаанууд, байлдаануудай ветерануудтай уулзалганууд үнгэрэгдэнэ, үнгэрһэн тулалдаануудай баатарнуудта гүрэнэй шагналнууд барюулагдана.

1939 ондо МНР-эй газар руу добтолон ороһон япон булимтарагшадһаа МНР-эй эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые хамгаалха хэрэгтэ Советскэ Союзай дүүргэһэн түүхэтэ үүргые «Илалтын һайндэр» гэжэ түрүү бэшэг соогоо «Үнэн» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Халхын-Гол шадар болоһон ушарнуудай гушан жэлэй ойе монгол ба совет арадуудай бата бэхи хани барисаанай, аха дүүгэй холбооной һайндэр болгон монгол ажалшад тэмдэглэнэ гээд газетэ бэшэнэ. Халхын-Гол дээрэ туйлагдаһан илалта монгол ба совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай түүхэдэхи гайхамшагта хуудаһанинь зандаа хэтэдээ үлэхэл. Энэ хани барисаае агуувхэ Ленин, монгол арадай үнэн сэхэ хүбүүн Сүхэ-Баатар анха түрүүн байгууһан юм.

ОЙЕ УГТУУЛАН

ДАМАСК. ТАСС-ай корр. К. Ампилов иигэжэ дамжуулна:

Пролетариадай агууехэ вождиин ажабайдал ба ажал ябуулга тухай материалнуудые «Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтуулан» гэһэн гаршаг доро Сириин Арабуудай социалис һэргэлгын зонхилхы партиин центральна орган болгошо «Аль-Баас» газетэ толилжо эхилээ.

КПЧ-гэй партийна эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшадай мэдүүлгэ

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй партийна эдэбхитэдэй ниитэ гүрэнэй суглаан августын 19-дэ болоо һэн. Партиин Центральна Комитедые, тэрэнэй бодото ябуулгануудые хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа элирхэйлһэн мэдүүлгые суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа.

Өөһэдынгөө үмэнэ мүнөө табигдажа байһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ аша туһые, өөрынгөө зэргын соёл сурталай талаар нэгэдэлтэй, нэгэдэмэл ябуулга хэдэг байха аша туһые харан, парти хадаа баруунай оппортунизмын ба Совет орондо эсэргүү үзэл баримталдаг бүхы этэгээдүүдтэй тэмсэл хэхэ ёһотой. Иимэ этэгээдүүд партиие доторһоонь эмхинь алдахуулан һуларуулдаг, тиимэһээ эдэбхитэйгээр ябуулга хэхэ шадабаринь доошолуулдаг байна гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Мүнөө бии байһан бэрхэшээлнүүдые шадаал һаа һайнаар зайсуулгада үнэн шударгы ажалаараа туһалхыень коммунистнуудые, бүхы ажалшадые бидэнэр урялнабди. Манай социалис Эхэ ороной хуби заяае үнэтэйдэ тоолодог, тэрэнэй саашадаа һалбаран хүгжэхые үнэн зүрхэнһөө хүсэдэг бүхы хүнүүд КПЧ-гэй политическэ хараа шугамые дэмжэхэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

Иимэ юумэ хэхые заримашуул эрмэлзэнэгүй, арадай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ тон харша ябуулгануудые хэдэг хүсэнүүд бии гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Таарамжатай хүдэлмэридэ, асуудалнуудые бодото һайнаар шиидхэлгэдэ һаад ушаруулха шэнэ һэдэлгэнүүдэй хэгдэһые эдэ үдэрнүүдтэ бидэнэр дахяад хараһан байнабди.

Бидэнэр һүйдхэлтэ ябуулгануудые эмхидхэгшэдтэ эсэргүүгээр зорюулан, партиин ба гүрэнэй хүтэлбэриин абажа байһан хэмжээнүүдые дэмжэнэбди, иимэ этэгээдүүдтэ бүхы хуули ёһо шууд хэрэглэхэ шиидхэбэриие дэмжэнэбди. Республикые һуларуулха арга хэндэшье олгохогүйбди гээд бидэнэр элитээр мэдүүлнэбди!

Словацка Национальна восстаниин болоһоор. Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлһөөр 25 жэлэй алдарта ойн тэмдэглэгдэжэ байһан үедэ эдэбхитэдэй суглаан болоо гээд мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. «Советскэ Союзтай хэтэдээ холбоотой байха» гэһэн уряа мүнөө Чехословакиин бүхы политикын гол хубинь болоно гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Бүхы социалис оронуудтай, түрүүшын ээлжээндэ Советскэ Союзтай, нягта харилсаа холбоотой, бата бэхи хани барисаатай байхадаал социализмые амжалтатайгаар хүгжөөжэ шадаха байнабди гээд эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад онсолон тэмдэглэнэ.

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай Арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй отрядууд американо-сайгон сэрэгүүдтэ шэнэ сохилтонуудые хэһээр гээд Освобождение агентствын дамжуулгада үндэһэлэн, ВИА агентство мэдээсэнэ. Биньлонг провинцида ябуулга хэдэг патриодууд дайсанай 650 шахуу солдат ба офицерые хүлһөөнь буулгаа. Хоёр үдэрэй турша соо болоһон байлдаануудай үедэ тэдэнэр 115 танк ба бронетранспортер усадхаа, 22 самолет ба вертолет буудажа унагаагаа, газар дээрэ усадхаа.

Л. СВОБОДЫН ХЭЛЭҺЭН

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй партийна эдэбхитэдэй августын 19-дэ болоһон ниитэ гүрэнэй суглаан дээрэ ЧССР-эй президент Л. Свобода үгэ хэлээ.

Манай арад өөрынгөө дураар социализмын зам шэлэжэ абаа гээд Л. Свобода хэлээ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ хамтаараа адхаруулһан шуһаар батадхагдаһан дүй дүршэл юун тухай үнэмшэстэйгөөр харуулнаб гэхэдэ, дэлхэйн тус райондо манай ороной бэеэ данхай ба аюулгүй байлга, манай арадуудай оршолго Советскэ Союзтай манай байгуулһан холбоо ба харилсаатай таһаршагүй холбоотой.

Манай арадуудай мүнөөнэй бүхы түүхэ Чехословакиин Коммунис партиин үүргэтэй таһаршагүй холбоотой гэжэ мүнөө һануулхые би хүсэхэ байнаб. Түрүүшын республика дотор ажалшадай эрхын түлөө хэгдэдэг тэмсэлые компарти толгойлоо. Гитлеровскэ фашизмын добтолһон жэлнүүдтэ компарти тэрэнэй аюулда эсэргүү бүгэдэ арадай тэмсэлые эмхидхэдэг гол хүсэн байгаа, дайнай жэлнүүдтэ коммунистнууд бүгэдэ арадай фронтын түрүүшын зэргэнүүдтэ ябажа, гитлеровскэ эзэмдэлгэдэ эсэргүүсэн, бэеэ даанхай Чехословакиие һэргээхын түлөө, шэнэ, социальна талаараа үнэн зүб, уласхоорондын харилсаануудай талаар найдамтайгаар хангагдаһан республикые байгуулхын түлөө тэмсээ.

Дайнай һүүлээр Чехословакиин Коммунис парти гүрэн доторхи хүтэлбэрилхы политическэ хүсэн болоо. Иимэ байдал ө...
лээр, ажал ябуулгаа...
шалан ээлээ. Юуб г...
программа, тэрэнэй...
уг зорилгонууд арад...
дүй дүршэлдэ, эрил...
нүүдтэ тааралдадаг. ...
хын жама ёһо Комм...
иимэ һуури олгоо, ...
даалгаа.

Орон дотор социал...
байгуулха программ...
дай бүхы үнэн сэхэ, ...
дые хабаадуулха, тэ...
леэхэһээ гадна, дэм...
гыгаар хабаадалгые...
шолуулашагүй зори...
партиин үмэнэ таби...

Энээниие туйлахын...
нист бүхэндэ, бүхы...
гаяа ехэ эрилтэ таби...

Партийна, гүрэнэй, ...
дэлмэрилэгшэдтэ, ...
мэрилэгшэдтэ бидэнэр ...
тэ хэдэг болохо ёһотой...
ческа асуудалнуудые...
жэлэлгын дүнгүүдые, ...
хэхэ тодорхой програ...
Центральна Комитет ...
хахаар һанаашалжа ...
тиин үнэн зүб уг зори...
бэелүүлгэдэ партиин...
бэлдэлгын туһалхань ...
хала болоно.

Ороной үмэнэ таби...
асуудалнуудые шиидх...
хы оролдолгонуудые ...
жэхыень Чехословаки...
Л. Свобода үгынгөө тү...
лаа.

ГИРИ—ИНДИИН ШЭНЭ ПРЕЗ

ДЕЛИ (ТАСС). Индиин Национальна конгресс гэжэ партиин (ИНК) элитэ ехэ ажал ябуулагша, урдын вице-президент Варахагири Венката Гири Индиин Республикын шэнэ президентээр һунгагдаа.

В. В. Гири бэеэ даанхай кандидат боложо ябуулга хээ. Зүүнэй үзэл баримталдаг оппозиционно партинууд, ИНК дотор Индира Гандиин тала баригшад тэрэниие дэмжээ.

Индиин шэнэ президент 1894 ондо Орисса штадай Берхампурта түрэһэн юм. Дублиндахи Ирландска национальна университедтэ һуража, дээдэ эрдэмтэй (юридическэ) болоо. Түрэл орондоо бусажа ерээд, Индиин хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша болоо, олон забастовконуудые хүтэлбэрилөө, хүн зоной эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадалсаа, тэрэнэй түлөө арестовалагдаа. В. Гири профсою...
диин конгрессэй түр...
мэр замшадай бүхэ...
циин түрүүлэгшээр ...
секретаряар һунгагд...

1947 онһоо 1950 ...
рэ бэеэ даанхай Инд...
Верховно комиссар (...
ложо Цейлондо байһ...
хи жэлнүүдтэ түбэй ...
ажалай министрэй. ...
Керала, Майсур шта...
торнуудай тушаалнуу...
на. 1967 оной майһа...
публикын вице-прези...
зидент Закир Хусей...
һанай һүүлээр, 1969 ...
президентын уялгые са...
гээ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИ...

„СЭЛЭНГЭ" ГУРБАДАХИ ҺУУРЯ ЭЭЛЬЭЭР

ФУТБОЛ

Футболоор «А» классай мастернуудай хоёрдохи бүлэгэй командануудай 20-дохи уулзалга болобо. Эдэ наадануудай дүнгүүдые тобшохоноор мэдээсэе:

Хабаровскын СКА Владивостогой «Луч» хоёрой уулзалга эбтэйхэн тэнсэлгээр — 1:1 очкотой дүүрэв. Манай «Сэлэнгэ» хүршэ Шэтын СКА-тай 90 минутын туршада үсэд шангаар тулалдабашье, али алиниинь илалта туйлажа шадаагүй гэжэ үсэгэлдэр мэдээсэгдээ һэн.

Нүгөө дүрбэн уулзалгын наадануудта талмайн эзэд илажа гараа: Барнаулай «Динамо» командын футболистнууд бүлэг соогоо хоёрдохи һуури эзэлжэ ябаһан Кемерово хотын «Кузбасс» командые 3:1 гэһэн бэрхэ бүлэу тоотойгоор шүүбэ. Омскын «Иртыш» Томскын «Томлес» командые 2:1 тоотойгоор илажа шадаа. Челябинскын «Локомотив» Красноярскын «Рассвет» командые, Свердловскын «Калининец» манай хүршэ Эрхүүгэй «Аэрофлот» командые тус тустаа 2:0 гэһэн тоотойгоор диилэһэн байна.

Зоно дотороо түрүү һуури эзэлхын түлөө эдэ командануудай мүрысөөнэй түгэсхэл хүрэтэр хоёр уулзалга үлөө. Эдэнь августын 24-дэ, 28-да болохо юм.

Мүнөө 20-дохи уулзалгын удаа командануудай наадануудай дүнгүүд энэ таблицада харуулагдана:

Һуури-нууд	Команданууд болон городууд	уулзал-га	шуулгэ	тэнсэлгэ	шүүгдэлгэ	бүмбэгэнүүд	очко-нууд
1.	СКА Хабаровск	20	11	6	3	34—20+14	28
2.	«Кузбасс» Кемерово	20	10	5	5	29—22+ 7	25
3.	«Сэлэнгэ» У-Удэ	20	8	7	5	18—15+ 3	23
4.	«Калининец» Свердл.	20	8	7	5	18—17+ 1	23
5.	«Локомотив» Челяб.	20	8	6	6	18—13+ 5	22
6.	СКА Шэтэ	20	7	8	5	15—15= 0	22
7.	«Аэрофлот» Эрхүү	20	6	8	6	23—17+ 6	20
8.	«Иртыш» Омск	20	7	6	7	21—18+ 3	20
9.	«Томлес» Томск	20	5	9	6	12—16— 4	19
10.	«Динамо» Барнаул	20	5	4	11	16—23— 7	14
11.	«Луч» Владивосток	20	3	7	10	10—27—17	13
12.	«Рассвет» Краснояр.	20	1	9	10	9—20—11	11

Л. БОБЫКИН.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18 часһаа В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «һурагшадта—искусство тухай» гэһэн дамжуулга. 18.20 минутаһаа «Обезьяна Фипс» болон «Бережка» гэһэн мультфильмүүд. 18.40 минутаһаа «Колхида» гэһэн киноочерк. 19 часһаа «02» гэһэн дамжуулга. 19.20 минутаһаа хүгжэмтэ кроссворд. 20 часһаа «Манай түрүүшүүл» гэһэн дамжуулга. 20.20 минутаһаа концерт. 21 часһаа уран һайханай фильм.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, Байгал шадарай аймагуудта бороо орохо. Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагуудта һүниндөө 2—7, үдэртөө 17—22, бусад нютагуудта 7—12. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 10—12, үдэртөө 20—22 градус дулаан байха.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: тэжээл бэлэдхэлгын асуудалаар шалгалта хэһэн бригадын материал. Хүдөө ажахын шэнжэлэл. «Республикын ажалай алхам» гэһэн гаршаг доро мэдээсэлнүүд. СССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудта.

Хоёрдохи хуудаһанда: А. Дерноглазовай корреспонденци. «Улаан-Үдын горсоведэй сессиие угтуулан» гэһэн гаршаг доро А. Сафроновой статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүд.

Гурбадахи хуудаһанда: Г. Гусагай хэлэһэн үгэ. «Һургаал абамаар ушар» гэһэн генерал-полковник Л. Ломовой статья. Хилын саанаһаа ерэһэн мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Үсэгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр» гэһэн гаршаг доро нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд.

Манай адрес, телефону

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактор... приёмная—54-93. зам. редактора—68-08. зам. ре... 82-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретар... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйств... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промыш... строительства—61-35, советского строительства и ... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—... формация—34-05, общественная приёмная—56-62, ... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати ... те Министров БурАССР.

Н-02734.

Зак. №...